

náš 4 vidiek

HLASY A OHLASY SLOVENSKEHO VIDIEKA

VIDIECKY
PARLAMENT
NA SLOVENSKU

VOKA

VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY

TEPA

3/2008

- Konferencia TEPA v Šamoríne
- Výrazný úspech slovenského vidieka v Európe
- Platforma 4MVO - iniciatíva pre vyššiu úroveň vzájomnej spolupráce na vidieku
- O ľuďoch s ľuďmi - správa z konferencie v Prahe
- 7. ročník Dní vidieka v parlamente
- IMC Hrášok v Hrachove
- Poľskí roľníci navštívili Slovensko
- Priatelia (zo) slovenského vidieka, nepredávajúte pôdu!
- Chránené krajinné oblasti Slovenska
- Grantový program Prebúdzanie MALOHONTU
- Seminár „Obnova dediny a starostlivosť o vidiecku krajinu“
- BB VIPA po novom
- Prezident SR prijal predstaviteľov OZ VIPA SK

☞ Sieť animátorov rozvoja vidieka	4
☞ Účastníci povedali...	6
☞ Animácia miestnych partnerstiev na vidieku – praktická príručka	7
☞ Leader v Českej republike 2008	7
☞ Výrazný úspech slovenského vidieka v Európe.	8
☞ Výsledky súťaže o Európsku cenu obnovy dediny 2008.	9
☞ Podakovanie	9
☞ 7. ročník Dní vidieka na Bratislavskom hrade	10
☞ Predsedníctvo VIPA zasadalo v Šamoríne	11
☞ Prezident SR prijal predstaviteľov OZ VIPA SK	11
☞ Platforma 4 MVO - Protokol o spolupráci pri presadzovaní spoločných cieľov.	12
☞ O ľuďoch s ľuďmi- správa z konferencie v Prahe.	14
☞ Aktuality z projektu YESN - Young Entrepreneurs Support Network	15
☞ Priatelia (zo) slovenského vidieka, nepredávajte pôdu!	16
☞ Podporili sme 18 projektov v sume takmer 160 000 korún	17
☞ Poľskí roľníci navštívili Slovensko	18
☞ IMC Hrášok v Hrachove	20
☞ Aktivity IMC Klúčik v Slovenskej Ľupči za ďalší štvrtrok	21
☞ Chránené krajinné oblasti Slovenska	23
☞ Mikroregión Hornád – blízka vzdialená krajina	24
☞ Ľudia, ktorí nám ostanú v srdciach	25
☞ Ulička ľudových remesiel v Prievidzi	25
☞ BB VIPA PO NOVOM	26
☞ Seminár o Prírodnom a kultúrnom dedičstve regiónu ABOV	27
☞ Obnova dediny a starostlivosť o vidiecku krajinu	28
☞ Hrad Hričov	30
☞ Skvelý deň detí na vidieku	32
☞ MAS v nitrianskom regióne.	32
☞ Zahraničná skúsenosť	33
☞ Huculská paráda	33
☞ Vzdelávací plenér pre neprofesionálnych výtvarníkov.	34
☞ Ako hľadať vidiecku líderku?	34

*fotografie na 2. a 3. strane: Letné okamihy,
autor: Jozef Šimeček*

fotografia na 1. strane: Ing. Lucia Vačoková

*fotografia na poslednej strane: Po žatve,
autor Jozef Šimeček*

ilustrácie: Ing. arch. Pavol Borodovčák

Je VIPA dobrá značka?

Pripravujeme V. zasadnutie Fóra VIPA v Šamoríne. Snažíme sa o vytvorenie priaznivých podmienok pre zasadnutie, o prípravu kvalitných podkladov pre rokovanie, o účasť významných hostí, o publicitu. Záštitu nad podujatím bude mať prezident republiky.

Prečo pripisujem tomuto zasadnutiu taký význam? Účastníci Fóra z celej republiky, dobre oboznámení so situáciou na vidieku sa zídu, sústredia požiadavky, vymenujú potreby a na ich základe stanovia priority vidieckej politiky na najbližšie dva roky.

Často dostávam otázku, či bez takéhoto stretnutia nepoznáme potreby slovenského vidieka, veď ich nie je málo a sú všeobecne známe.

Práve, že je ich veľa a nie všetky potreby sú rovnako naliehavé. Preto je potrebné aby ľudia z vidieka diskutovali, z množstva potrieb vybrali tie najpotrebnejšie a považovali o možnostiach ich dosiahnutia.

Niekedy sa stretávam s pochybnosťami, či budú vybrané tie správne priority, či tam prídu správni ľudia na kvalitné posúdenie a výber priorít.

Som presvedčená, že áno. Veď kto môže byť povolanejší ako ľudia z miestnej úrovne, ktorým ide o vec, ktorí sú ochotní obetovať svoj čas, pohodlia a aj finančné prostriedky, aby mohli prísť. Myslím, že každý, kto do Šamorína príde, je povolaný prispieť do tvorby vidieckej politiky.

Čo je k tomu potrebné? Okrem dobrej vôle, len dve veci: Po prvé, aby prišli všetci, ktorí sa chcú podieľať na tvorbe vidieckej politiky. Po druhé, aby verili, že to má význam. Stojí za to uvažovať o stanovení cieľov a ciest k ich dosiahnutiu. Že práve tieto ciele posunú rozvoj vidieka dopredu a že je dostatok ľudí, ktorí chcú tieto ciele dosahovať. Fórum musí mať múdrosť - na stanovenie správnych cieľov a realizátori silu na ich dosiahnutie.

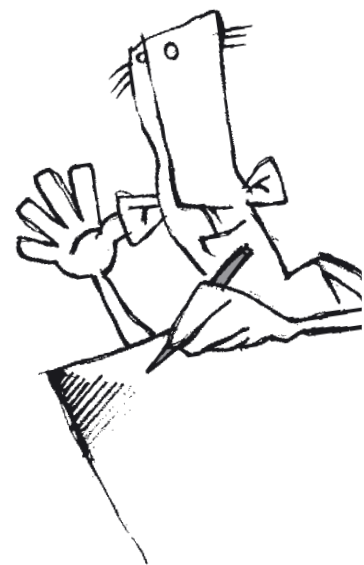
Čo nám dodá potrebnú silu? Bude to vedomie, že ciele boli stanovené smerom zdola nahor a pre ich realizáciu máme mandát širokej vidieckej verejnosti.

Bude to silný hlas, ktorý bude tým počuteľnejší, čím viac hrdiel ho bude vydávať. Bude to ochota zapálených jednotlivcov k dobrovoľníckej práci, ochota silných, odborne fundovaných a dôveryhodných vidieckych organizácií k partnerskej spolupráci v sieti VIPA SK.

Bude to však hlavne dobré meno, ktoré sieť VIPA SK potrebuje, aby presadila požiadavky vidieka u vedení VUC, u vlády republiky i u orgánov EÚ, aby dokázala udržať transparentnosť svojej politiky a aby dokázala motivovať všetky vidiecke iniciatívy k aktivitám v prospech rozvoja.

Kvalita značky nevzniká sama. Dosahuje sa kvalitnou prácou, transparentnosťou a nesklamáním očakávaní. Výhodou je, že k tomu môžeme prispieť všetci. Aj tí, čo nemajú peňazí na finančnú podporu, čo nemajú času na dobrovoľnícku činnosť, čo nemajú dost skúseností na organizátorskú či propagačnú činnosť..., ale prídu a zúčastnia sa.

S úctou
Mária Behanovská

konferencia TEPA

**SIEŤ ANIMÁTOROV
ROZVOJA VIDIEKA**

Začiatkom júla tohto roku sa uskutočnila záverečná konferencia projektu partnerov z krajín Vyšegrádskej štvorky, Slovinska a Švédska – Tréning Európskych animátorov partnerstiev – v skratke anglického názvu projektu: TEPA. Počas jej priebehu sa v hoteli Kormorán v Šamoríne zišla necelá stovka účastníkov z 5 krajín Európskej únie – Slovinska, Česka, Poľska, Maďarska a Slovenska, aby zhrnuli a zhodnotili výsledky úspešného projektu, ktorý inicioval a po celý čas riadil Vidiecky parlament na Slovensku.

Základnou myšlienkou projektu bolo podporiť zakladanie a rozvoj miestnych verejno-súkromných partnerstiev na vidieku a ich presieťovanie medzi krajinami Vyšegrádskej štvorky a Slovinska, všetko takzvaných nových členov Európskej únie, a to prostredníctvom intenzívneho tréningu miestnych animátorov (facilitátorov) s cieľom vytvoriť skupinu trénerov, ktorí by dokázali ďalej existovať prepojení v medzinárodnej sieti a zároveň rozširovať najlepšiu prax zapojených partnerov na vidieku v svojich krajinách.

Úplne nový a inovatívne zostavený tréning na základe najlepších skúseností projektových partnerov a učebné materiály (hlavne manuál a didaktické DVD) slúžili ako nástroje pre dosiahnutie vyššie uvedeného cieľa.

O akých partnerov, okrem Vidieckeho parlamentu, šlo?

Keďže VIPA SR je viacero rokov aktívna v sieti PREPARE (Pre-accession Partnership for Rural Europe – Predvstupové partnerstvo pre vidiecku Európu), o partnerov nebola núdza.

V rámci PREPARE viacerí členovia dávnejšie cítili, že tí z Čiech, Maďarska, Poľska, Slovinska a Slovenska majú mnoho spoločných problémov na vidieku, ale aj veľmi podobný vývoj, pričom všade sa objavujú vo veľkom verejno-súkromné partnerstvá, ktoré sa sú zapojené alebo sa chcú zapojiť do prístupu Leader a potrebujú pomoc. Spoločná minulosť – monarchia, obdobie komunizmu, transformácia i súčasný rýchly hospodársky rast ich priamo podnietili spolupracovať.

A tak sa stalo, že sa k VIPA SR pridali ďalší partneri z PREPARE:

- ▶ Poľské vidiecke fórum,
- ▶ Švédska federácia vidieckej ekonomiky a poľnohospodárskych spoločností,
- ▶ Maďarský vidiecky parlament,
- ▶ Slovinská vidiecka sieť

Pozvaní boli ďalej Centrum pre komunitnú prácu z Českej republiky, Kooperatívny fond a Nadácia environmentálneho partnerstva z Poľska, CELODIN – Stredoeurópska informačná sieť pre miestny rozvoj z Maďarska. Celkovo 8 partnerov, ktorí začali pripravovať spoločný projekt pre vidieckych animátorov a facilitátorov. Systematická príprava projektu prebiehala počas spoločných stretnutí v každej vyšegrádskej krajine, v slovenských Trenčianskych Tepliciach, v poľskej Zawoji, v maďarskom Biatorbátyi, v moravskom Přerove a skončila sa úspešnou prihláškou do programu

konferencia TEPA

Európskej únie Socrates Grundtvig. To znamenalo, úspešný začiatok nového snaženia – o zdarný priebeh projektu.

V čom spočívalo sieťovanie?

Postupne uzrel svetlo sveta tréningový program pre vidieckych animátorov, ktorý sa realizoval v dvoch pilotných verziách, začal sa k nemu písať 150 stranový manuál, pripravovať didaktické DVD. K spoločným výsledkom partneri prispievali na základe vzájomnej dohody v tých oblastiach, v ktorých boli najlepší. A tak českí, poľskí a maďarskí kolegovia zostavili podklady pre tréning a manuál v oblasti spoluúčasti občanov na rozhodovaní a tvorbe medzisektorových partnerstiev, slovinskí zase rozpracovali témy riadenia vidieckych zdrojov a slovenskí a poľskí partneri sa zamerali na strategické plánovanie na vidieku a jeho špecifiká vo vzťahu k prístupu LEADER.

Všetky uvedené témy v zladenej forme sa stali súčasťou tréningov, ktoré sa organizovali vo všetkých zúčastnených krajinách okrem Švédska. Prvý tréning a študijné cesty zabezpečili Maďari a Slováci v slovinskom meste Jeruzalem a maďarskej obci Zalacsány. Druhý tréning prebiehal v Oščadnici a študijné cesty sa realizovali v území MAS Pobeskydí v ČR a v Babiogorskom regióne v Poľsku. Spoločne sa oboch tréningov zúčastnilo 50 animátorov zo všetkých už spomenutých piatich krajín.

Okrem vedomostí, zručností a bohatých informácií získali nevšednú príležitosť navzájom sa spoznať, vytvoriť si nové priateľstvá a kontakty. Aj týmto spôsobom sa pôvodné 8-členné

partnerstvo rozšírilo na ďalších minimálne 50 organizácií miestnych akčných skupín a vidieckych iniciatív.

Jednou z ďalších príležitostí upevniť vzniknuté väzby a nadviazať nové, poskytla už vyššie spomenutá konferencia v Šamoríne, ktorá bola zameraná na rozvoj sieťovania už vzniknutých partnerstiev. Umožnila totiž stretnúť sa všetkým pôvodným partnerom, ďalej účastníkom oboch tréningových programov a tiež ďalších členov týchto organizácií. Metóda „Open space“ (otvorený priestor), spoločenské večery, ale aj panelové diskusie, umožnili ešte viac sa navzájom spoznať a prehĺbiť kontakty.

Slovo na záver:

Vízie autorov myšlienky – presieťovať a vyškoliť animátorov vidieka v piatich krajinách, sa uskutočnili a podaril sa dobrý projekt. Ale čo ďalej? Partneri si sľúbili, že budú pokračovať v doterajšej spolupráci a pustia sa do nového spoločného projektu. Cenná spoločná kapacita vytvorená s pridanou hodnotou medzinárodnej výmeny skúseností, vedomostí a informácií tak dostane šancu pre svoj ďalší rozvoj.

*Jela Tvrdoňová
Foto: Andrea Lelovicsová*

konferencia TEPA

ÚČASTNÍCI POVEDALI...

Bola som veľmi rada, že som sa mohla zúčastniť tréningu TEPA v Slovinsku (Jeruzalem) a v Maďarsku (Zalacsany) 4. – 9. februára 2008. Bol to týždeň plný zážitkov. V priemere sme boli z každej krajiny piati, ale napriek rozličnému jazyku a národnosti sme vytvorili veľmi dobrú skupinu priateľov. Počas prednášok sme sa učili aj pozorovaním, ale tak isto aj pomocou materiálov, ktoré nám boli pripravené ako pomôcky. Prednášky sa väčšinou týkali rozvoja vidieka, vytváraní partnerstva v regióne, ako aj manažmentu miestnych zdrojov a strategického plánovania. Počas field tripov sme navštívili mestečko Ljutomer v Slovinsku. V Maďarsku to bol región Zalaszentgróti Kistérség. Návštevy boli veľmi zaujímavé, lebo sme prišli z rôznych krajov s rôznymi skúsenosťami a takto sme si mohli pozrieť ako to ide niekde úplne inde. Veľmi zaujímavá bola aj výmena vlastných skúseností medzi participantmi, spoznanie regiónov v hore uvedených krajinách, ale aj to, ako to prebieha v Česku, Poľsku a na Slovensku.

Ramona Tarcsiová, Región Dolný Žitný ostrov

Pre mňa boli najaktuálnejšie témy, súvisiace so zapojením verejnosti a neziskovej sféry do riešenia problémov. Tento proces časom vyprodukuje tých profesionálov, ktorí dokážu zabezpečiť potrebné nástroje a kontakty a tým aj bežnú prevádzku na úrovni mikroregiónov.

Attila Kovács, Mikroregión Eger a okolie, Maďarsko

Doteraz som mal skúsenosti len s prácou s mládežou, takže tu získavam nové skúsenosti. V budúcnosti sa posnažím využiť kontakty, ktoré som získal v priebehu akcie.

Jakub Černý, MAS Šipka, Česko

Pätnásť rokov sa venujem týmto témam a preto je pre mňa veľký zážitok stretnúť kolegov, ktorí sa venujú rozvoju vidieka v okolitých krajinách. Mohol som pozorovať, čo robia dobre a sledovať, čo by sa dalo prevziať k nám. Verím tomu, že v budúcnosti to skúsime aj spolu.

Borut Klobučar, RIC Bela krajina, Slovinsko

Napriek tomu, že učivo a iné konkrétne výsledky sú chvályhodné, najviac zaujímavé boli zážitky na rôznych lokalitách. Napríklad úvodné stretnutie projektového tímu v Banskej Bystrici. Kým u nás, v Maďarsku, prevláda pesimizmus, tam na Hlavnom námestí som videl dynamiku, z tamojších ľudí som cítil optimizmus, čo som tam ani pred dvoma rokmi ešte nezažil. Ináč akcie všade sa vydarili, hlavne preto, lebo hostitelia sa snažili zabezpečiť čo najlepšie podmienky a služby.

László Benedek, CELODIN Kht Budapest, Maďarsko

Síce aj program podujatí bol zaujímavý, mne najviac dali stretnutia s účastníkmi a komunikácia. Získal som od nich konkrétne skúsenosti, ktoré sa budem doma snažiť zúžitkovať.

Vladimír Vytiška, MAS Přemyslovské Střední Čechy

pripravil: Lajos Tuba

Kolaps webovej stránky www.vipa.sk

S poľutovaním sme dňa 21. 7. 2008 prijali na vedomie informáciu správcu domény Change-net, že pri havárii ich systému došlo k strate dát z našich web stránok za obdobie od 5. 12. 2007 do 26. 6. 2008. Aj v ich mene sa za túto situáciu ospravedľujeme a pracujeme na doplnení stratených údajov.

Kancelária OZ VIPA SK

konferencia TEPA

ANIMÁCIA MIESTNYCH PARTNERSTIEV NA VIDIEKU – PRAKTICKÁ PRÍRUČKA

V rámci projektu TEPA bol vytvorený aj manuál ako praktická príručka pre animátorov miestnych partnerstiev.

Kto je animátor miestneho partnerstva? Pre účely TEPA sústreďovali sme sa na tri hlavné zručnosti:

- ▶ animátor musí byť schopný identifikovať široký okruh miestnych partnerov a motivovať ich zapojiť sa do riadenia miestnych vecí verejných,
- ▶ animátor musí byť schopný v spolupráci s komunitou identifikovať miestne zdroje a zabezpečiť ich efektívne využitie v záujme rozvoja,
- ▶ animátor musí byť schopný identifikovať a formulovať realizovateľné ciele na zabezpečenie udržateľného miestneho rozvoja, teda strategicky rozmýšľať.

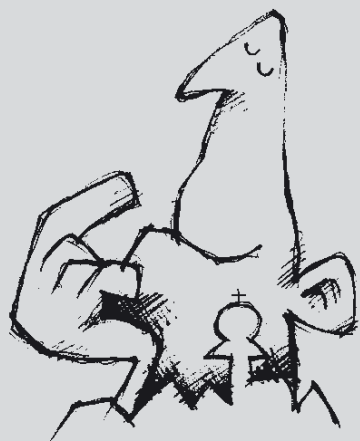
Preto sa príručka TEPA skladá z nasledovných troch hlavných častí:

Časť 1: Od miestnej participácie k spolupráci medzi sektormi

Časť 2: Riadenie miestnych zdrojov

Časť 3: Strategické plánovanie

Anglická verzia príručky bola distribuovaná na TEPA konferencii v Šamoríne a jej elektronická verzia je dostupná na webovej stránke projektu www.partnershipanimators.eu. Slovenskú verziu plánujeme publikovať koncom leta na tej istej adrese.

LEADER V ČESKEJ REPUBLIKE 2008

Česká republika s desaťmiliónovým obyvateľstvom a trinástimi regiónmi je viac industriálnym ako poľnohospodárskym štátom.

V krajine od roku 2004 bolo registrovaných viac ako 150 miestnych akčných skupín (MAS), ktoré pokrývajú asi dve tretiny územia štátu a úroveň ich úspešnosti a pripravenosti je veľmi rôzna.

Priemerná česká MAS je s 352 štvorcovými kilometrami o 5,3 krát menšia a s priemerným počtom obyvateľov 27 842 o 2,2 krát menšia ako miestne akčné skupiny v pôvodných členských štátoch EÚ.

V apríli 2008 bolo 48 MAS vybraných na podporu miestnych rozvojových stratégií, v celkovej sume 12,5 mil. EUR na realizáciu stratégií a 1,25 mil. EUR na technickú podporu MAS - iek. Podporené stratégie pokrývajú 14 percent celkového obyvateľstva a 29 percent územia. Tieto územia majú od 10 do 90 tisíc obyvateľov a počet ich členských samospráv je od 7 do 99.

Národná sieť MAS - iek má 105 členov.

Zaujímavé linky: www.szif.cz, www.leadercz.cz, www.leaderplus.cz.

(Na základe materiálu Oldřicha Čepelku distribuovaného na konferencii TEPA)

Obnova dediny

☞ VÝRAZNÝ ÚSPECH SLOVENSKEHO VIDIEKA V EURÓPE.

V 10. ročníku súťaže o Európsku cenu obnovy dediny 2008 zaznamenala Slovenská republika výrazný úspech, kedy v záverečnom finále zdolala nášho reprezentanta – obec Liptovskú Tepličku (okres Poprad) juhotirolská obec Sand in Taufers (Taliansko).

Liptovská Teplička tak obsadila druhé miesto v silnej konkurencii 29 obcí z 12 krajín Európy v súťaži, ktorú s dvojročnou pravidelnosťou organizuje Európske pracovné spoločenstvo pre rozvoj vidieka a obnovu dediny so sídlom vo Viedni.

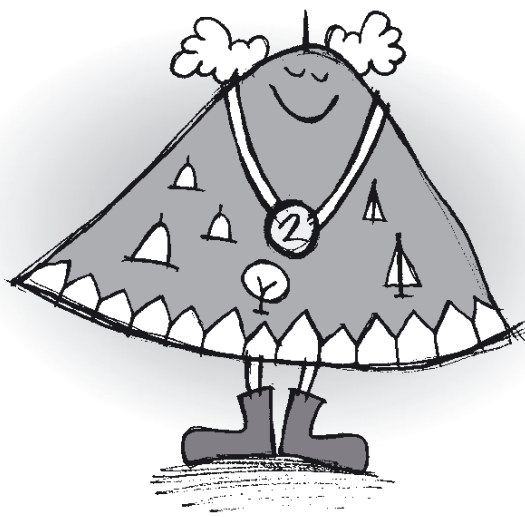
Desiaty ročník súťaže o Európsku cenu obnovy dediny sa niesol v znamení motta „Budúcnosť cestou spoločenských inovácií“ a chcel upriamiť pozornosť na tie dediny a vidiecke komunity v Európe, ktoré realizujú mnohonásobné zmeny v hospodárskom, sociálnom a kultúrno-spoločenskom živote obce cez rôznorodé a výkonné projekty, zapájajúce všetky skupiny obyvateľstva a zohľadňujúce ľudské práva.

Liptovská Teplička presvedčila členov komisie všestranným rozvojom, ktorý sa snaží vyhovieť požiadavkám na poľnohospodárstvo, výstavbu, sociálny, ekonomický a ekologický rozvoj. Príkladným je jednoznačný prechod na biologicko-ekologické hospodárenie na lúkach a pasienkoch už v prvých porevolučných rokoch rozvoja obce, čo poukazuje na zodpovedný prístup k zachovaniu jedinej

kultúrnej krajiny aj v európskom meradle. Vysokou mierou oslovili komisiu aj ďalšie aktivity, ako podpora vidieckeho turizmu, angažovaná starostlivosť o tradície a tradičnú architektúru, mimoriadne inovatívna škola, výrazné otvorenie sa pre moderné informačno-komunikačné technológie prostredníctvom vlastnej miestnej televízie s týždňovým regionálnym programom a v neposlednom rade príkladná spolupráca s rómskou komunitou, ktorá tvorí 25 % miestneho obyvateľstva a ktorú sa obec snaží integrovať, ale nie asimilovať.

Slávnostné vyhlasovanie výsledkov súťaže a odovzdávanie ocenení sa uskutočnilo v dňoch 24. - 25. septembra v holandskej obci Koudum, ktorá zvíťazila v 9. ročníku tejto súťaže. Okrem slávnosti sa v Koudume uskutočnilo pre cca 1 000 hostí množstvo sprievodných podujatí – miniveľtrh všetkých zúčastnených obcí, workshopy k rôznym otázkam rozvoja vidieka, diskusia s členmi hodnotiacej jury, exkurzie, kultúrno-spoločenské aktivity a podobne.

Ivona Cimermanová

Obnova dediny

☪ VÝSLEDKY SÚŤAŽE O EURÓPSKU CENU OBNOVY DEDINY 2008

Európska cena obnovy dediny 2008:
Sand in Taufers, Južné Tirolsko, Taliansko

Kandidáti na víťazstvo

zároveň získavajú ocenenie: **Európska cena obnovy dediny za komplexný, trvalodržateľný rozvoj dediny mimoriadnej kvality v súlade s mottom súťaže:**

- › **Liptovská Teplička**, Slovensko
- › **Ascha**, Bavorsko, Nemecko
- › **Maikammer**, Porýnie – Falcko, Nemecko
- › **Seeham**, Salzburg, Rakúsko
- › **Urnäsch**, Appenzell Ausserrhoden, Švajčiarsko

Európska cena obnovy dediny za komplexný, trvalodržateľný rozvoj dediny mimoriadnej kvality v súlade s mottom súťaže

- › **Gaschurn**, Vorarlberg, Rakúsko
- › **Mompach**, Luxemburg
- › **Nebelschütz**, Sasko, Nemecko
- › **Rohrlack**, Brandenbursko, Nemecko
- › **Schönbach**, Dolné Rakúsko, Rakúsko

Európska cena obnovy dediny za mimoriadne výsledky v jednotlivých alebo viacerých oblastiach rozvoja dediny

- › **Brontallo**, Tessin, Švajčiarsko
- › **Dechow**, Mecklenburg-Vorpommern, Nemecko
- › **Dolenja vas**, Slovinsko
- › **Eckstedt**, Durínsko, Nemecko
- › **Elsendorp**, Holandsko
- › **Havlovice**, Česká republika
- › **Hügelland južne od Grazu**, Štajersko, Rakúsko
- › **Incourt**, Valónsko, Belgicko
- › **Kazár**, Nógrád, Maďarsko
- › **Kuniów**, Opole, Poľsko
- › **Liptál**, Česká republika
- › **Radenthein**, Korutánsko, Rakúsko
- › **Ramsdorf**, Severné Porýnie - Westfálsko, Nemecko
- › **Romrod**, Hessensko, Nemecko
- › **Roßbach**, Sasko – Anhaltsko, Nemecko
- › **Steffehausen**, Nemecky hovoriace spoločenstvo, Belgicko

- › **Umhausen**, Tirolsko, Rakúsko
- › **Wienhausen a Eicklingen**, Dolné Sasko, Nemecko

*Ing. Ivona Cimermanová,
Slovenská agentúra životného prostredia
Banská Bystrica
členka medzinárodnej jury
súťaže o Európsku cenu obnovy dediny*

☪ POĎAKOVANIE

Pri čítaní tlačovej správy o úspechu Liptovskej Tepličky som si uvedomila, že tento výrazný úspech neprišiel sám od seba, ale je výsledkom dlhoročného úsilia o všestranný rozvoj. Liptovská Teplička zabezpečuje priaznivé podmienky pre poľnohospodárstvo, výstavbu, sociálny, ekonomický a ekologický rozvoj popri snahe o zachovanie jedinečnej kultúrnej krajiny a kultúrneho dedičstva najmä v podobe tradičnej architektúry a ľudového umenia a ich využitie pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu. Pritom obec zachytila moderné trendy mimoriadne inovatívnou prácou miestnej školy, využívaním informačno-komunikačných technológií, regionálnym programom vlastnej miestnej televízie a podporou inklúzie 25 %-nej rómskej menšiny.

Na tejto práci sa výrazne podieľa Spolok pre obnovu dediny so svojimi partnerskými organizáciami, najmä SAŽP, rozsiahlou poradenskou, vzdelávacou a publikačnou činnosťou, predovšetkým však organizovaním celoslovenskej súťaže Dedina roka, ktorá tak dobre pripravila Liptovskú Tepličku pre medzinárodné úspechy. Obnova dediny je jednou z priorít Vidieckeho parlamentu už od zakladajúceho zasadnutia v Levoči v októbri 2000 a o jej realizáciu sa stará SPOD ako jeden zo zakladajúcich členov.

Za príkladnú reprezentáciu slovenského vidieka na európskej úrovni, by som chcela poďakovať občanom a miestnym lídrom Liptovskej Tepličky, Spolku pre obnovu dediny a Slovenskej agentúre životného prostredia, ako členom, na ktorých prácu je Vidiecky parlament právom hrdý.

*Mária Behanovská
predsedníčka OZ VIPA SK*

VIPA aktuálne

7. ROČNÍK DNÍ VIDIEKA NA BRATISLAVSKOM HRADE

Pozvanie na Dni vidieka v Národnej rade Slovenskej republiky, ktoré sa v tomto roku konali pod mottom „Partnerstvo na vidieku“ prijala ministerka pôdohospodárstva Zdenka Kramplová, predseda Výboru pre pôdohospodárstvo, životné prostredie a ochranu prírody Ján Slabý, zástupcovia Ministerstva zahraničných vecí SR, Ministerstva kultúry SR a poslanci NR SR, ako aj zástupcovia našich partnerských a členských organizácií. Asi 150 ľudí ozdobených paličkovanými včielkami z dielne OZ „Nádej v Uňatíne“ hovorilo o potrebách a problémoch slovenského vidieka a o možnostiach ich riešenia

Súčasťou podujatia bol kultúrny program z regiónu Hont v podaní detského folklórneho súboru Malá Bazalička z Príbeliec, predstavenie víťaziek súťaže Vidiecka žena roka a prezentácia produktov – malých umeleckých diel – vytvorených budúcimi cukrárskymi majstrami z Poľnohospodárskeho učilišťa v Krupine, spolu s ochutnávkou tradičných produktov vidieka. Predstavili sa aj Verejno-súkromné partnerstvá MR Krupinská planina, MR Pliešovská kotlina, MR Východný Hont a MR Adela. Národné lesnícke centrum Zvolen, Lesy SR, š. p. Banská Bystrica, Štátne lesy TANAP-u Tatranská Lomnica,

Slovenský poľovnícky zväz, Bratislava a Slovenská výtvarná únia pripravili výstavu „Hory – Ľudia – Stromy – Lesy“, Slovenská agentúra životného prostredia priblížila „Európsky dohovor o krajine“.

Združenie vlastníkov pôdy a agropodnikateľov Slovenska sa prezentovalo činnosťou svojho člena a podpredsedu združenia pre Východoslovenský región Ing. Jána Sokolyho, ktorý hospodári od roku 1998 na rodinnej farme v Stanči v okrese Trebišov.

Prekvapením bol model dreveného kostolíka v Tvrdošíne. Tento drevený klenot v mierke 1:25 je dielom rezbárov zo Štiavnik a novinkou Parku miniatúr Matúšovho kráľovstva pre sezónu 2008. Rovno z podujatia „putoval“ na výstavu do Nemecka, do mestečka Wehlen pri Drážďanoch na stretnutie európskych parkov miniatúr – EUROMINIATUR II. 2008.

Mária Behanovská
predsedníčka VIPA na Slovensku

VIPA aktuálne

PREDSEDNÍCTVO VIPA ZASADALO V ŠAMORÍNE

Dňa 2. 7. 2008 zasadalo v Šamoríne Predsedníctvo OZ VIPA SK. Najprv sa zaoberalo vnútornými záležitosťami - odstúpenie J. Hronského a J. Hlatkého z predsedníctva, kooptovanie Mareka

Šoltésa za člena predsedníctva, stanovenie podmienok pôsobenia aktívnych predstaviteľov politických strán v orgánoch VIPA, aktualizácia evidencie členov a nábor nových členov.

Schválilo správu, predloženú E. Porubänovou a P. Kopeckým o advokačnej aktivite realizovanej v partnerstve štyroch mimovládnych organizácií: OZ Vidiecky parlament na Slovensku, EKOTREND Slovakia – zväzu ekologického poľnohospodárstva, Únie regionálnych združení vlastníkov neštátnych lesov Slovenska a Združenia vlastníkov pôdy a agropodnikateľov Slovenska, za spoločné záujmy a postupy ich presadzovania.

Predsedníctvo sa uznieslo zorganizovať vysvetľovaciu kampaň a konferenciu s tematikou Health Check Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ.

Najvýznamnejším bodom programu bola príprava V. Zasadnutia fóra VIPA, ktoré sa bude konať pod záštitou prezidenta republiky Ivana Gašparoviča. v Šamoríne v dňoch 17. a 18. októbra 2008. OZ VIPA SK a Regionálne vidiecke parlamenty predložia správy o plnení záverov zo IV. Zasadnutia z Heľpy. Závery sa pripravujú na základe diskusie v štyroch skupinách: podpora cestovnému ruchu, podnikanie na vidieku, životné prostredie, a rovnosť príležitostí.

V každej skupine sa navrhnu priority pre najbližšie dva roky a budú odporúčané len tie priority, pre riešenie ktorých sa nájdu zodpovedné osoby spomedzi prítomných.

Ladislav Hudák

PREZIDENT SR PRIJAL PREDSTAVITEĽOV OZ VIPA SK

Z tlačovej správy prezidentskej kancelárie vyberáme:

Prezident SR Ivan Gašparovič prijal dňa 13. 5. 2008 predstaviteľov občianskeho združenia Vidiecky parlament na Slovensku. Jeho predsedníčka Mária Behanovská ho informovala o činnosti a aktivitách združenia, ako aj o úlohách zameraných na skvalitnenie života na vidieku a znižovanie regionálnych rozdielov. Usilujú sa aj o zlepšenie možnosti vzdelávania vidieckeho obyvateľstva tak, aby všetky informácie potrebné či už k podnikaniu alebo ku skvalitneniu poľnohospodárskej činnosti a remeselnej práce mali obyvatelia vidieka k dispozícii. Za významnú označila Mária Behanovská aj úlohu Vidieckeho parlamentu pri pripomienkovaní zákonov.

Ivan Gašparovič vyslovil s činnosťou Vidieckeho parlamentu spokojnosť. Myslí si, že vidiek potrebuje znižovať rozdiely, ktoré vznikajú medzi mestom a dedinou. Zaujímal sa aj o to, akou formou pracuje Vidiecky parlament v oblasti legislatívy, o jeho spoluprácu s jednotlivými inštitúciami. Podľa názoru hlavy štátu, môže plniť aj úlohu poradného orgánu pre obecné, mestské i regionálne samosprávy, dokonca aj pre rezorty na úrovni vlády.

Slovenský prezident rád navštívi najbližšie zasadnutie Fóra Vidieckeho parlamentu v októbri 2008.

vyššia úroveň spolupráce pri rozvoji vidieka

PLATFORMA 4 MVO - PROTOKOL O SPOLUPRÁCI PRI PRESADZOVANÍ SPOLOČNÝCH CIEĽOV

Združenie vlastníkov pôdy a agropodnikateľov Slovenska, Občianske združenie Vidiecky parlament Slovenska, EKOTREND Slovakia - zväz ekologického poľnohospodárstva na Slovensku, Únia regionálnych združení vlastníkov neštátnych lesov Slovenska

ako signatári tohto protokolu, rozhodnutí vytvoriť vyššiu úroveň vzájomnej spolupráce pri rozvoji vidieka a podnikateľského prostredia pri hospodárení na pôde a obhospodarovaní lesov, vedení snahou o presadzovanie tradičných hodnôt a záujmov vlastníkov pôdy a agropodnikateľov v politických, legislatívnych a správnych orgánoch štátu v súlade s vlastnými stanovami, cieľmi a úlohami signatárov, usilujúc o podnietenie efektívnejšej účinnosti s odvetviami, ktoré svojou činnosťou ovplyvňujú existenciu vlastníkov pôdy,

dohodli sa na nasledovných bodoch Protokolu:

Bod 1.**Ciele a podmienky spolupráce Protokolu.**

Signatári sa združujú do „Platformy 4 MVO“. (Mimovládne organizácie.) V praxi to znamená, že budú presadzovať dolu uvedené ciele s tým, že signatári si popri spoločne dohodnutých vyhláseniach pre médiá, opatreniach a stratégiách zachovávajú samostatné konanie a reprezentáciu vo vzťahu k štátnym, verejným a súkromným inštitúciám. Právna subjektivita signatárov nie je podpisom tohto protokolu dotknutá.

Bod 2.**Vzájomná informovanosť a koordinácia.**

Signatári sa budú navzájom informovať o výsledkoch dosiahnutých pri rokovaní so štátnymi, verejnými a súkromnými inštitúciami. Signatári sa budú dvakrát ročne pravidelne stretávať; ak si to situácia vyžiada, podľa potreby sa stretnú mimoriadne. Pokiaľ budú jednotlivé alebo kompletne body spoločného záujmu jednotlivým signatárom vyhovovať, budú v tomto ohľade svoje aktivity a opatrenia vzájomne koordinovať. Signatári sa zdržia akéhokoľvek konania, ktorým by si mohli škodiť; o akomkoľvek anticipovanom probléme, ktorý by sa prierezovo týkal ktoréhokoľvek signatára, sa budú informovať.

Bod 3.**Hospodárenie na pôde, vrátane lesnej.**

Vzájomná spolupráca sa bude iniciovať a rozvíjať na nasledovných konkrétnych minimálnych požiadavkách:

- ▶ Presadzovať, aby pri akomkoľvek využití pôdy v rozpore so záujmami jej vlastníka bol dôsledne rešpektovaný článok 20 Ústavy SR. Pri jeho porušovaní vytvoriť podmienky pre spoločný postup pri podaniach na Ústavný súd SR a Európsky súd pre ľudské práva.
- ▶ Iniciovať právnu úpravu a definíciu pojmov „farmár“ a „rodinná farma“, na ktoré sa budú viazať všetky povinnosti a výhody, vyplývajúce z národnej i európskej legislatívy.
- ▶ Využiť všetky politické, právne, spoločenské a mediálne prostriedky smerujúce k zrušeniu dane z poľnohospodárskej i lesnej pôdy ako prvku, ktorý znižuje konkurencieschopnosť slovenského poľnohospodárstva. Agendu sledovať najmä v rámci Programových vyhlásení vlád.
- ▶ Dokončiť právnu definíciu „predaj z dvora“ a zaviesť ju do praxe pri rešpektovaní noriem správnej hygienickej praxe formou zrozumiteľnej príručky, rešpektujúcej príslušnú legislatívu.
- ▶ Presadzovať spoluúčasť na monitorovaní činnosti SPF (Slovenského pozemkového fondu)

vyššia úroveň spolupráce pri rozvoji vidieka

priamym zastúpením v orgánoch SPF, dokončiť proces reštitúcií pôdy a odovzdať ju do užívania jej vlastníkom. Ak situácia neumožní zastúpenie každého signatára na monitorovaní činnosti SPF, signatári sa dohodnú na vyslaní jedného, spoločne odsúhlaseného zástupcu, pričom mu určia mandát a úlohy.

- Pôsobiť na legislatívne inštitúcie v SR, aby sa právne upravilo prednostné odkúpenie poľnohospodárskej pôdy vo vlastníctve štátu občanmi SR, ktorí predmetnú pôdu obhospodarujú.
- Spoločne rozvíjať myšlienku zvyrazňujúcu vzťah vlastníkov pôdy a agropodnikateľov k ochrane prírody a jej dôsledkov na ekonomické prežitie poľnohospodárov a lesníkov. V tejto súvislosti upozorňujeme najmä na nutnosť zosúladenia rozsahu chránených území v SR s finančnými možnosťami štátu, zabezpečenie spravodlivého, administratívne zvládnuteľného a transparentného systému vyplácania majetkovej ujmy, ktorá vzniká vlastníkom pôdy v dôsledku obmedzujúcich opatrení ochrany prírody a zabezpečenie účasti vlastníkov pôdy na manažmente chránených území.
- Presadzovať dohodnutými aj individuálnymi krokmi na národnej a výhľadovo i na európskej úrovni kompenzácie na odstránenie dôsledkov znižovania produkčných vlastností pôdy a rastlín viazaných na túto pôdu, v dôsledku znečisťovania ovzdušia a vôd priemyselnými podnikmi.
- Bojovať za odstránenie diskriminácie vlastníkov pôdy a agropodnikateľov vlastníckymi a prevádzkovateľmi líniových stavieb (produktovody, elektrovody).
- Presadzovať všetky ostatné spoločenské a legislatívne zmeny, ktoré signatárom uľahčia uplatnenie vlastníckych a podnikateľských práv.

Bod 4.

Záverečné ustanovenia - Platnosť Protokolu.

Tento protokol je otvorený na podpis aj ďalším občianskym združeniam a spoločenským organizáciám, ktorých ciele a aktivity sú blízke

signatárom. O rozšírení počtu signatárov musia rozhodnúť pôvodní signatári jednomyseľne.

Tento protokol nadobúda platnosť v deň podpisu. Platnosť protokolu sa každoročne automaticky predlžuje s tichým súhlasom signatárov.

Na dôkaz toho nižšie podpísaní riadne na to splnomocnení, podpísali tento protokol.

Dané v Nitre, dňa 5. júna 2008 v štyroch exemplároch, ktoré majú rovnakú hodnotu.

Za Združenia vlastníkov pôdy a agropodnikateľov Slovenska:

Vladimír Kočárik, predseda

Za Občianske združenie Vidiecky parlament Slovenska

Mária Behanovská, predsedníčka

Za EKOTREND Slovakia – zväz ekologického poľnohospodárstva na Slovensku

Zuzana Homolová, predsedníčka

Za Úniu regionálnych združení vlastníkov neštátnych lesov Slovenska

Juraj Vanko, predseda

Foto: Jozef Šimeček

Súťaž O ľuďoch s ľuďmi

O ĽUĎOCH S ĽUĎMI- SPRÁVA Z KONFERENCIE V PRAHE

Súťaž „O ľuďoch s ľuďmi – cena za podporu miestnej demokracie“ prebiehala v krajinách V4- Slovensko, Česko, Poľsko, Maďarsko. Po národných konferenciách vo všetkých štyroch krajinách sa víťazné projekty stretli a súťažili o titul najlepšieho projektu zapojovania verejnosti v strednej Európe. Víťaz bol vyhlásený na 4. medzinárodnom fóre o účasti verejnosti o rozhodovaní verejnej správy a princípe partnerstva, ktoré sa konalo v dňoch 24. - 25. 4. 2008 na Ministerstve zahraničných vecí Českej republiky v Prahe. Organizátor - CpkP strední Čechy v spolupráci s Ministerstvom zahraničných vecí ČR.

Konferenciu slávnostne otvorili Roman Haken, riaditeľ Centra pro komunitní práci střední Čechy, Karel Schwarzenberg, minister zahraničných vecí ČR, Dr. Kinga Goncz, ministerka zahraničných vecí Maďarska.

Na konferencii boli prezentované príklady praxe zo všetkých zúčastnených krajín V4 a bol predstavený princíp komunitného plánovania sociálnych služieb.

Predstavená bola aj kniha - „Zapojování veřejnosti, nástroj pro správu věcí veřejných“, komunitní plánování sociálních služeb v Česku, Slovensku, Maďarsku a Polsku. Kniha je k nahliadnutiu v elektronickej forme na www.cpkp.cz, kde je možné si knihu aj objednať.

Za OZ VOKA sa konferencie zúčastnili Mária Beraxová a Anna Kubicová. Víťazné projekty za Slovensko prišli do Prahy predstaviť – starosta obce Pruské, MUDr Cívik Viliam PhD, starosta obce Holiare, Ladislav Rácz. 2. víťazný projekt na Slovensku – Levoča, MSÚ +CPk.

Medzinárodná porota bola zložená z dvoch členov z každej súťažiacej krajiny nasledovne:

- ▶ Česká republika: Ing. arch. Marie Petrová -MŽP, PhDr.Dagmar Ašerová- East West Institute,
- ▶ Slovenská republika: Mgr. Daniel Pitoňák – UNDP, Anna Kubicová- OZ VOKA,
- ▶ Maďarsko: László Benedek, Boglárka Zsiros – CELODIN Central European Local Development Information Network,
- ▶ Poľsko: Mgr. Grzegorz Nowakowski, Anna Nowakowska – Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej,

O titul sa uchádzali nasledovné projekty v rámci V4 a prítomným ich predstavili samotní predkladatelia :

Česká republika – 3 projekty:

- ▶ Ryžovište - „Kto si hraje, nezlobí – aneb hřiště pro každého“
- ▶ Dobříš - „Komunitní plánování sociálních služeb ve městě Dobříš“
- ▶ Kopřivnice - „Tvorba Strategického plánu rozvoje města Kopřivnice“

Slovenská republika – 3 projekty :

- ▶ Pruské - „Vox populi ...- Anketový spätno-väzbový systém a Komunitné plánovanie v obci Pruské
- ▶ Levoča - „Stratégia regionálneho rozvoja“
- ▶ Holiare - „Zriadenie verejného ihriska“

Maďarsko – 2 projekty:

- ▶ Barcs - „Realizácia kúpeľného a rekreačného strediska v meste Barcs“
- ▶ Kunhegyes - „ Posilňovanie zapojovania verejnosti, skutočná príležitosť udržateľného rozvoja dediny“

Poľsko - 1 projekt:

- ▶ Pawłosiów- „Aktivizácia miestnych komunit z obce Pawłosiów k vytvoreniu Miestnej akčnej

medzinárodné projekty

skupiny a k spoločným iniciatívam a spracovaniu stratégie rozvoja obce

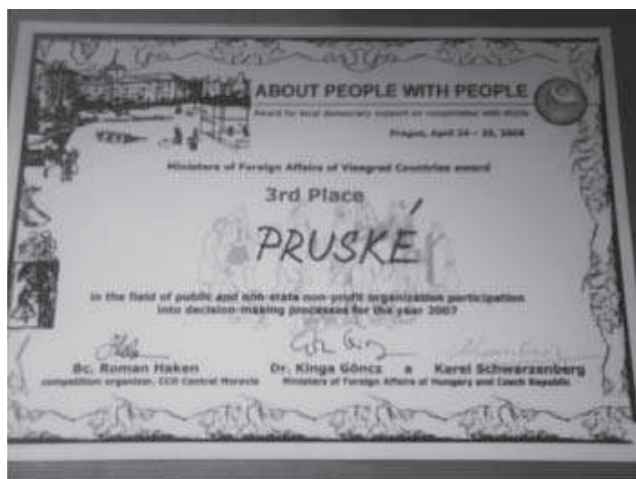
Medzinárodná porota hodnotila jednotlivé projekty podľa kritérií, ktoré každý člen poroty obdržal a ktoré mali napomôcť porotcom pri porovnávaní a hodnotení jednotlivých projektov :

- ▶ cieľové skupiny,
- ▶ techniky zapojovania verejnosti,
- ▶ podávanie pripomienok a ich vysvetlenie,
- ▶ transparentnosť procesu,
- ▶ subjektívny dojem z projektu

Výsledky hodnotenia poroty a vyhlásenie víťazov prebehlo v druhý deň konferencie.

Vítané projekty :

- ▶ Kopřivnice - „Tvorba Strategického plánu rozvoje města Kopřivnice“
- ▶ Dobříš - „Komunitní plánování sociálních služeb ve městě Dobříš“
- ▶ Pruské - „Vox populi ...- Anketový spätno - väzbový systém a Komunitné plánovanie v obci Pruské

Každý víťaz obdržal diplom (ktorý nájdete aj vo fotogalérii v časti – O ľuďoch... na www.voka.sk a poukaz na pobyt v kúpeľoch Piešťany .

Už teraz Vám dávame do pozornosti, že sa práve v týchto dňoch pripravuje ďalší -

3. ročník súťaže „O ľuďoch s ľuďmi“ o ktorom Vás budeme v najbližších dňoch informovať (www.voka.sk, www.oludoch-sludmi.sk, Náš Vidiek, Obecné Noviny...).

Mária Beraxová, OZ VOKA

AKTUALITY
Z PROJEKTU
YESN - YOUNG
ENTREPRENEURS
SUPPORT NETWORK

Snáď najzaujímavejšou aktivitou projektu YESN budú v mesiacoch október až november 2008 “traveling workshopy” - niekoľkodňové študijné návštevy zástupcov neziskových organizácií v participujúcich krajinách projektu. Predpokladaný počet účastníkov je 25 zo všetkých troch krajín. Hlavným cieľom „traveling workshopov“ je dozvedieť sa o najzaujímavejších projektoch pre mladých ľudí, ktoré boli zavedené v praxi a pomohli mladým ľuďom začleniť sa na trh práce. Výmena skúseností na medzinárodnej úrovni môže pomôcť jednotlivým zástupcom neziskových organizácií inšpirovať sa príkladmi dobrých skúseností v oblasti zapájania mladých ľudí na trh práce, vymeniť si skúsenosti navzájom a nájsť nové kontakty pre budúce spoločné projekty.

Harmonogram workshopov je nasledovný:
Poľsko – 6. - 10. október 2008
Česká republika – 20. – 24. október 2008
Slovensko 3. - 7. november 2008

V prípade, že sa svojimi aktivitami venujete podpore mladých ľudí na trhu práce akoukoľvek formou a mali by ste záujem participovať v interregionálnej sieti YESN, resp. workshopoch, vyplňte prihlášku uverejnenú na internetovej stránke [ww.voka.sk](http://www.voka.sk), sekcia Programy – Podpora zamestnanosti a podnikania na vidieku a zašlite ju na e-mailovú adresu janka.lojkova@gmail.com. Informácie, ktoré poskytnete v prihláške, budú uverejnené na oficiálnej stránke projektu www.yesn.eu.

Po ukončení workshopov bude spracovaný materiál – tzv. „best practices“ – správa popisujúca projekty, ktoré boli obsahom traveling workshopov. Zoznam „best practices“ bude zahrnutý do príručky efektívnych nástrojov na podporu mladých ľudí na trhu práce.

Janka Lojková
janka.lojkova@gmail.com, +421 908 209 465

☞ PRIATELIA (ZO) SLOVENSKEHO VIDIEKA, NEPREDÁVAJTE PÔDU!

Myšlienku na napísanie tohto článku mi vnukol list nemenovaného Poľnohospodárskeho družstva (PD) z okresu Topoľčany. PD totiž veľmi sugestívne oslovilo občanov Chrabrian, ktorí majú pôdu v katastrálnom území blízko Topoľčian. PD, odvolávajúc sa na zdanlivo praktickú ideu komasácie, ponúka uvedeným občanom na prvý pohľad veľkorysú ponuku: výkup a prepis pôdy na nového vlastníka rýchlo a zdarma, po podpísaní zmluvy (v liste bola priložená aj návratka slúžiaca ako podklad na vypracovanie zmluvy) okamžité vyplatenie finančného objemu zmluvy. A teraz to najlepšie: PD ponúka za jeden meter štvorcový (1 m²) 8,30 SKK (osem korún ešte slovenských tridsať halierov, tiež ešte slovenských).

Možno, že PD vychádza z istých tabuliek, ktoré však patria svojou filozofiou pred rok 1989. My, čo pochádzame z roľníckeho alebo vidieckeho prostredia však vieme, že od r. 1948 do r. 1989 orná pôda v ČSR (ČSSR) nebola reálne ohodnotená. O niečo lepšia situácia bola s výkupom pôdy pre rodinné domy...

Preto začali občania Chrabrian uvažovať aj v týchto intenciách. Po hlbšom skúmaní, dumaní a hľadaní súvislostí občania Chrabrian prišli na to, že po 5-10 rokoch sa orná pôda v uvedenom katastrálnom území sa zrejme zmení na stavebné parcely.

Jeden m² takej pôdy môže už stáť 50-krát viac a to si ešte nevieme predstaviť, aké cenové skoky môže priniesť zavedenie eura. Tušíme teda aké motívy viedli ono PD vyrukovať s ponukou. Prav-

daže, ľudia, ktorí ponukový list formulovali, dobre vedia, že väčšina majiteľov ich „lukratívnu“ ponuku odmietne. Predstavme si však bežného občana, ktorého čaká náročná operácia alebo významná udalosť v rodine, ktoré si dnes vyžadujú rádovo niekoľko desaťtisíc korún. Týmto ľuďom v núdzi potom pripadá suma okolo 64.000 SKK, za 8 000 m² (údaj z listu, ktorý sme dostali k nahliadnutiu) ako pomoc v núdzi najvyššej...

Pôda sa samozrejme vykupuje aj relatívne uspokojivo pre veľké logistické, výrobné a komerčné ciele. Za pôdu v okolí Trnavy, na ktorej stojí automobilový gigant, však vlastníci mohli dostať aj viac. Z prípadu sa vlastníci pôdy, na ktorej stojí juhokórejska automobilka, už poučili. V živej pamäti máme podozrivú mediálnu spoluprácu lokálneho politika, tzv. národovca a ministra liberála ...

Druhým prípadom je špekulatívne, výhľadové vykupovanie, kedy sa potenciálny kupec spolieha na naivitu alebo núdzu majiteľa pôdy. (To je prípad „nášho“ PD, ale aj tzv. agropodnikateľov v tokajskej oblasti, ktorí ponúkajú 5 SKK za 1 m².)

Tretím prípadom, veľmi čerstvým a ešte stále živým, je kauza predaja pôdy v Tatrách vo veľkom, ktorú žiaľ, „posvätil“ Slovenský poľnohospodársky fond. Podozrivý bol aj nedávny transfer pôdy v okolí Devínskej Novej Vsi. Transfer už prešetruje polícia. Je to o to smutnejšie, že táto inštitúcia by mala bdiieť tak nad legálnosťou transferov ako aj nad racionálnym využívaním neidentifikovanej pôdy. Preto by sa mali všetky občianske združenia v SR so vzťahom k pôde, lesom atď. spojiť a požadovať delegovanie svojho zástupcu do SPF.

Čo by malo zaznieť na záver? V prvom rade konštatovanie, že v SR je nedostatočná informovanosť bežného občana o tendenciách cien ornej pôdy. V druhom rade sa nerešpektuje článok 20 Ústavy SR o vlastníckych právach. Preto sa nečudujme, že mnohí občania SR, najmä reštituenti, už zaslali podania na Európsky súd pre ľudské práva pre porušovanie vlastníckych práv. Pokým však dôjde k efektívnej kontrole politikov a verejných inštitúcií, ktoré majú do činenia s pôdou, malo by platiť základné pravidlo: ornú pôdu nepredávať. Jej cena bude len rásť. A ak ju už z veľmi vážnych dôvodov predat' musíte, tak za peniaze, z ktorých budete môcť dôstojne žiť.

Peter Kopecký, Advokačný výbor VIPA

prístup LEADER

PODPORILI SME 18 PROJEKTOV
V SUME TAKMER 160 000 KORÚN

Miestna akčná skupina
MALOHONT

Grantový program Prebúdzenie MALOHONTU je financovaný z rozpočtov mikroregiónov Rimava a Rimavica, Sinec – Kokavsko, Teplý Vrch a z príspevkov dobrovoľných darcov a je zameraný na podporu aktivít v oblasti rozvoja cestovného ruchu, úpravy priestranstiev v obciach a voľnočasové aktivity.

Miestna akčná skupina (skratka MAS) MALOHONT je partnerstvo subjektov a ľudí z verejného, súkromného a neziskového sektoru. Vzniklo z iniciatívy starostov, podnikateľov, združení a aktívnych občanov, ktorí sa už niekoľko rokov podieľali na činnosti a spoločných aktivitách. Partnerstvo MAS MALOHONT pôsobí na území 38 obcí a 1 mesta, z ktorých prevažná väčšina leží na území historického regiónu Malohont.

Na spoločný grantový program Prebúdzenie MALOHONTU dali mikroregióny začiatkom tohto roka dokopy sumu 150 000,- Sk a dobrovoľní darcovia prispeli ďalšími 8 500 korunami. O podporu vo výške 10.000,- Sk sa uchádzalo 28 projektov, z ktorých bolo nakoniec podporených 18 v celkovej sume 158 500,- Sk. Rozhodla o tom sedemčlenná

Hodnotiaca komisia, zostavená MAS MALOHONT hodnotila systémom každý hodnotiteľ - každý projekt podľa vopred dohodnutých bodovacích kritérií. Nakoniec odporučila podporiť 18 projektov, medzi ktorými sú projekty obcí, združení i podnikateľa zamerané na drobné úpravy priestranstiev, vydanie nových propagačných materiálov, na vybavenie záujmových združení a na aktivity pre rôzne vekové kategórie.

Všetci hodnotitelia sa zhodli na tom, že to bolo časovo náročné, ale dalo sa to dať zvládnuť. Úspech mali premyslené a výnimočné projekty, také, ktoré zapájajú ľudí do dobrovoľnej práce a majú význam pre región, nielen pre samotného žiadateľa.

„Niektoré projekty s originálnymi nápadi boli viditeľne lepšie ako ostatné. Ak by sme ich mali hodnotiť znova a znova, ohodnotila by som ich rovnako.“ vyjadrila sa ku kvalite projektov Zuzana Paľašová, starostka obce Utekáč. Rovnaké pocity mal aj Ondrej Knechta, predseda Mikroregiónu Rimava a Rimavica: „Spomínané projekty boli zaujímavé myšlienkou a tým, že nešlo len o jednoduchý nákup vybavenia či zveladenie prostredia samotného žiadateľa. Mali význam a dosah na väčší región.“

Hodnotenia sa zúčastnila aj prizvaná hodnotiteľka zo spolupracujúceho regiónu Podpoľanie, Ing. Elena Jankovičová: „Som veľmi príjemne prekvapená, nakoľko členovia hodnotiacej komisie sa doteraz ešte priamo nezúčastnili hodnotenia projektov. Výborná bola aj zhoda v hodnotení k jednotlivým projektom i ku konečnému výberu, ku ktorému sme dospeli spoločne.“

Grantový program MAS pokračuje v týchto dňoch už konkrétnou realizáciou 18 podporených projektov, na ktorých priebeh a účel použitia financií bude dohliadať Monitorovacia komisia zostavená MAS MALOHONT.

Hodnotiaca komisia pracovala v zložení:

Ing. Július Simon – VINOGOLD s.r.o. Padarovce, Zuzana Paľašová – Obec Utekáč, Ing. Vladimír Šándor – o.z. Dobrovoľný hasičský zbor Teplý Vrch, Ondrej Knechta – predseda Mikroregiónu Rimava a Rimavica, Anita Koniarová – o.z. Valgata Drienčany, Ján Figuli – živnostník Klenovec a Ing. Elena Jankovičová – Komunikačné centrum Detva, n.o.

Text a foto: Miroslava Kubaliaková

medzinárodné projekty

POĽSKÍ ROĽNÍCI NAVŠTÍVILI SLOVENSKO

V dňoch 25. - 27. júna Slovensko navštívil Związek Slaskich rolników – poľnohospodári z Poľskej republiky. Vďaka spolupráci so Slovenskou agentúrou životného prostredia – Centrum starostlivosti o vidiecke životné prostredie, Banská Bystrica, ktoré celý pobyt organizačne zabezpečovalo, prežili poľskí roľníci 3 dni zamerané na výmenu skúseností a porovnaní podmienok poľnohospodárstva a obnovy dediny v Poľsku a na Slovensku. Navštívili 3 poľnohospodárske subjekty (PD Očová, AT TATRY Spišská Belá a PPD Liptovská Teplička) a 2 obce (Očová a Liptovská Teplička).

Program začal v obci Očová – Dedina roka 2007 – 2. miesto. Starosta obce obec predstavil, poukázal na vynikajúcu spoluprácu s PD Očová, predstavil práve sa realizujúce projekty a projekty ktoré má obec v pláne. Nasledovala prehliadka kostola, kde sa už poľských návštevníkov ujala pani riaditeľka základnej školy v Očovej a po obede ich previedla múzeom – Revolučné tradície Očovej. Vysvetlila im vznik a históriu poľnohospodárskeho družstva, predstavila Očovskú izbu, obecný kroj a fujaru – hudobný nástroj „očovského baču“. Po prehliadke múzea nasledoval program na PD Očová. Poľnohospodárske družstvo hospodári v piatich katastroch obcí a miest (Očová, Dúbravy, Vígľaš,

Zolná a Detva), nachádza sa severovýchodne od okresného mesta Zvolen vzdialeného 18 km. Pozemky sa nachádzajú v oblasti Zvolenskej kotliny, severná časť územia na upätí pohoria Poľana, preto sa nadmorská výška pohybuje od 350 do 960 m nad morom. Z výmery poľnohospodárskej pôdy 4 576 ha je 2 003 ha ornej pôdy a 2 573 ha trvalých trávnych porastov. Na ornej pôde majú hlavné zastúpenie obilniny (pšenica, raž, jarný a ozimný jačmeň, ovos), ozimná repka, krmne strukoviny, zemiaky a krmoviny (hlavne silážna kukurica, lucerna a ďatelina). Predseda družstva Ing. Ján Maľa sprevádzal roľníkov po hospodárskom dvore, kde najviac zaujali teliatka v slamených búdkach.

Druhý deň sa predstavil poľnohospodársky subjekt AT TATRY Spišská Belá, pod taktovkou konateľa spoločnosti Ing. Milana Krajanca. Spoločnosť AT TATRY, s.r.o. hospodári na cca 3 000 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho cca 1 900 ha ornej pôdy a 1 100 ha trvalotravných porastov v katastrálnom území Spišská Belá, Bušovce, Podhorany, Toporec, Holumnica, Slovenská Ves, Vojňany, Podolínec a od roku 2003 aj v Jurskom. Hlavná činnosť spoločnosti je zameraná na rastlinnú výrobu, pestujú všetky základné poľné plodiny: pšenicu, jačmeň jarný, raž, repku olejnú a zemiaky. Na to nadväzuje linka na pozberovú úpravu obilia, zemiakov. Novovybudovaný skladový systém má štatút verejného skladu s kapacitou 15 000 ton obilia a 3 000 ton zemiakov. Snažia sa dopestovať obilie v potravinárskej kvalite, ale aj na množiteľské účely. Zemiaky pestujú za účelom zemiakovej sadby. Živočíšna výroba je orientovaná na chov oviec šľachtiteľského stáda - zušľachtená valaška a na chov kráv bez trhovej produkcie.

Tretí a zároveň posledný deň strávili poľskí roľníci v obci Liptovská Teplička. Starosta obce Jozef Mezovský ich privítal nárečím Liptovskej Tepličky, ktoré je poľskej reči veľmi príbuzné. Nasledovala prehliadka obce, ukážka typickej architektúry obce, zrekonštruovaná požiarňa zbrojnica a základná škola. Pohľad na dedinu a okolitú prírodu z obecného amfiteátra alebo zo skál poukázal na ťažký život obyvateľstva v minulosti, ktorý si doteraz okolitá krajina pamätá formou terasovitých políček kolmých na vrstevnice. Po prehliadke obce sa poľských roľníkov ujala predsedníčka PPD Liptovská Teplička Anna Glejdúrová. Hlavným predmetom činnosti PPD je poľnohospodárska

PPD sa nachádza medzi TANAPom a NAPANTom, je predurčené pre ekologické poľnohospodárstvo, ktoré aj realizuje.

Účastníci študijnej cesty – Poľskí roľníci na záver skonštatovali, že načerpali mnoho inšpirácií a podnetov čo sa týka že obnovy obce, ktorá vychádza predovšetkým z vnútorného presvedčenia a iniciatívy miestneho obyvateľstva. Všetci účastníci sa zhodli, že poľnohospodárstvo na Slovensku je svojimi podmienkami veľmi podobné poľnohospodárstvu v Poľsku, že stále platí (a to najmä v poľnohospodárstve) známe slovenské porekadlo „...človek mieni, pán Boh mení...“ a tým sú poľnohospodári odkázaní na vrtochy počasia.

prvovýroba (rastlinná a živočíšna), ďalej agroturistika (ubytovanie, stravovanie, služby) a obchodná činnosť (predajňa textilu). Na úseku rastlinnej výroby hospodária na ploche 1324,73 ha, z toho bolo 60,86 ornej pôdy a zvyšok predstavujú trvalo trávne porasty. Na ornej pôde pestujú zemiaky, krmoviny a obilie i ďatelinotrávne miešanky. V živočíšnej výrobe je PPD zamerané na chov kráv (247 ks) a oviec (531 ks) a s nimi súvisiacu výrobu kravského a ovčieho mlieka, ovčieho syra, vlny a jahniat i býčkov na odpredaj na mäso. Keďže

*Ing. Lucia Vačoková,
SAŽP, Banská Bystrica*

domáce projekty - integrované materské centrá na vidieku

Európsky sociálny fond

IMC HRÁŠOK V HRACHOVE

Ako existuje dnes?

Od 1. marca 2008 ostalo centrum bez finančnej podpory. Nastal čas postaviť sa na vlastné nohy a využiť pozitíva pre činnosť IMC Hrášok v Hrachove.

Som vedúca tohto centra a chcem naplno použiť svoju zručnosť a znalosť. Zároveň sa budem vzdelávať cez rôzne kurzy. Pre centrum je dôležité, že je zastrešené občianskym združením OZVENY, ktoré už existuje zopár rokov. Nemajú to ľahké a aj napriek prekážkam spolupracujeme od začiatku a naše sympatie sú vzájomné. Naše názory sa väčšinou zhodujú a tak to máme spolu ľahšie.

V marci sme prežili zdobenie vajčiek slamou a zúčastnené mamičky s deťmi si vytvorili vlastné veľkonočné vajčičko. Počas mesiaca marec sa nám vydaril dvojdňový kurz Základy práce s počítačom, kde bez ohľadu na vek ste sa mohli naučiť základné použitie počítača. Dva dni sú málo a preto je naše centrum ochotné poskytovať informácie aj po ukončení kurzu.

Dievčatá vo veku od 8 do 15 rokov prejavili záujem tvoriť niečo pekné a praktické. Dohodli sme sa na stretnutiach každý piatok. Tvoríme si rôzne pekné veci ako napríklad maľovanie na kamene, snežítka a privesky z modelitu.

Apríl začal Dňom knihy. Bolo pekné počasie a čas práce na záhradkách. V obci sme umiestnili plagátky s pozvánkou na posedenie s knihou. Prišli len dievčatá. Čítali sme si a rozprávali sa, aké

je potrebné čítať, aj keď máme svet počítačovej techniky.

V apríli sa konal kurz Tvorba projektov v spolupráci s OZ OZVENY v Hrachove. Prečo? Možno sa u nás rozvinie turizmus a chceme rozbehnúť nejakú domácu výrobu suvenírov a pod., preto je potrebné mať čo najviac informácií a udržiavať krok so súčasnosťou, aj keď sme na vidieku.

Máj začal aktivitou v materskej škole v Hrachove, kde prišli policajti so psami. Predviedli poslušnosť a šikovnosť týchto psíkov pri dolapení zlodēja. Detúrence mali tohto dňa veľký zážitok a učiteľkám sa to páčilo tiež.

Mali sme aj motivačné stretnutie na tému Živospráva. Prišla k nám Miroslava Štefániková, ktorá nám porozprávala, ako sa postarať o svoju telesnú schránku nielen konzumne, ale aj fyzicky.

Ku koncu mesiaca vedúca IMC usporiadala dvojdňový kurz Základy šitia. Staršie ženy sa mohli dozvedieť niečo nové a mladé získali vedomosti, ktoré sú dlhoročne overené. Dozvedeli sa, ako si ošetriť odev, aby nám vydržal čo najdlhšie ako nový, ako si poradiť s poškodením a iné. Je to pre gazdinky bežná prax, ale vždy sa dozvieme niečo nové, aj keď si myslíme, že už sa situácia nedá lepšie zvládnuť.

domáce projekty - integrované materské centrá na vidieku

V máji sme v tvorivej dielni s dievčatami vyrobili kvietky z krepového papiera ku Dňu matiek. Boli miho prekvapené zo svojho konečného výtvoru.

Jún je mesiacom detí. IMC sa podieľalo na tvorení kúlís do rozprávkového lesa. Na pomoc sme vyzvali základnú školu v Hrachove a výzvu opätovali žiaci z výtvarného krúžku pod vedením pani učiteľky Dariny Fábryovej.

OZ OZVENY dalo príležitosť materskému centru aj pri spoluúčasti v rozprávkovom lese. V tento deň cez lesík prešlo viac ako 350 detí. Víla počas nám dopriala slnečný deň. Detúrence dostávali sladkosti a na konci púte rozvoniaval guláš a cukrová vata.

V tvorivej dielni sme sa stretli len dvakrát. Urobili sme z tvarovacej hmoty zvonkohry a dohosli sme sa na stretnutiach cez prázdniny.

Júliom sa začínajú prázdniny. Prešiel týždeň a pri stretnutí v tvorivých dielnach sa začali zhotovovať kapsičky z ľanového plátna. Niektoré držali ihlu s niťou po prvý krát. Na začiatku to nebolo také zaujímavé. No keď si dievčatá zošili bočné strany a vytvoril sa vak na uloženie drobností, nevadilo im, že si popichali prsty. Ešte nejaká ozdoba z guľčiek a bude hotovo. Veľmi ma teší, keď vidím, ako dievčatá objavujú svoju zručnosť a už sa tešia na ďalšie stretnutie. Je nás málo, ale to nevedí.

Na záver chcem dodať iba toľko, že či to budem ja, alebo iná tvorivá duša, dôležité je, aby spolupráca materského centra Hrášok s občianskym združením OZVENY nezanikla. Je to väčšia šanca na úspech prežitia v budúcnosti. Chcem sa poďakovať za šancu, ktorú som dostala a ľuďom, ktorí veria mojej osobe.

*Vedúca IMC Hrášok v Hrachove
text a foto: Gabriela Medvedová*

 Európsky sociálny fond

 AKTIVITY IMC KLÚČIK V SLOVENSKEJ ĽUPČI ZA ĎALŠÍ ŠTVRTĽROK

V apríli sa v našom centre začal prvý cyklus hudobno-pohybového kurzu „My sme malí muzikanti“. Kurz vedú učiteľky Lucia Petríková, Zuzana Zelená a riaditeľ Ivan Petřík zo Základnej umeleckej školy v Slovenskej Ľupči. Kurz je určený pre deti vo veku od 1-5 rokov za prítomnosti dospelých. Vďaka učiteľkám a ich pomocníkom ponožkáčom Hugovi a Máši, sa deti hravou formou zoznámia s hudobnými nástrojmi a naučia sa spievať piesne známe i neznáme. Štvrtkové popoludnia zanechávajú na deťoch ale i dospelých, príjemný pocit v srdiečkach a úsmev na tvári.

Pre veľký záujem sa v máji opäť v našom centre rozozvučali hudobné nástroje v druhom 6-týždňovom cykle tohto hudobného kurzu.

Začiatkom mája sme sa zúčastnili regionálneho stretnutia Únie materských centier, kde bolo naše materské centrum oficiálne privítané do ÚMC. Stali sme sa tak súčasťou celoslovenskej siete asi 70 materských centier, ktorej zmyslom je podporovať vznik a udržateľnosť MC.

Prvý májový utorok sme venovali všetkým mamám. K ich sviatku sme pripravili veľkú oslavu. Deti si mali možnosť samé pripraviť koláčiky a tortu pre svoju mamku, priamo v klúčikovskej kuchynke. Centrum praskalo vo švíkoch, ale napriek tomu nám bolo veselo a príjemne.

Hneď nasledujúci deň sme v našich priestoroch privítali textilnú výtvarníčku a zároveň učiteľku orientálneho tanca

Bc. Zuzanu Géciiovú. Prišla, aby našim mamám porozprávala o svojich začiatkoch sebazamestnania. Začínala s predajom 2-3 vlastnoručne vyrobených tričiek. Neskôr si sama predávala

domáce projekty

výrobky v stánku na jarmokoch. Postupne sa stala úspešnou, nielen výrobou a predajom textílií, ale aj ako učiteľka orientálneho tanca. V Banskej Bystrici má tanečnú sálu kde vedie platené kurzy orientálneho tanca.

Poslednú májovú stredu sme si pozvali na besedu štatutárku občianskeho združenia a materského centra Mamina, Mgr. Zuzanu Mastišovú. Hlavnou témou jej rozprávania bolo písanie projektov pre MC. Poradila nám, ktoré výzvy sú pre nás zaujímavé a ako môžeme byť úspešní v získaní grantov.

Medzi úspešné aktivity nášho IMC nepochybne patrí aj dlho očakávaný koncert Márie Podhradskej a Richarda Čanakyho „Deťom“. Mária s Riškom, v prestrojení Lala a Zahrajko, vytvorili úžasnú a veselú atmosféru. Deti, ba i rodičov okamžite vtiahli do diania a spoločne spievali a tancovali. Hodinovému vystúpeniu dokonca prialo aj počasie. A tak tí, ktorí prišli odchádzali spokojní a plní veselých zážitkov.

Tento rok sme venovali deťom k ich sviatku bábkové predstavenie „O princeznej kvapôčke“. Divadielko k nám prišli zahrať maminy z nitrianskeho materského centra Klokanček. Celé predstavenie sa odohralo v starom humne Domu remesiel, čo dotváralo úžasnú a čarovnú atmosféru. A tak sa aj v starom, senom a drevom prevoňanom humne šťastne skončil príbeh o láske.

Naše maminy sa v rámci kampane ÚMC „Ako chceme vychovávať naše deti“ zapojili do celospoločenskej diskusie na témy súvisiace s výchovou detí. Osobitné stretnutia sa konajú v kruhu rodičov a osobitné s odborníkom - detským psychológom alebo pedagógom. Rodičia sa môžu voľne zúčastniť neformálnych debát, z ktorých budú potom spracované výstupy. Tieto by mali napomôcť zmenám v spoločnosti, ktoré by akceptovali a zohľadňovali praktické skúsenosti a potreby

rodičov a budú tvoriť základný obsah tzv. univerzít rodičovstva. My sme mali prvé takéto stretnutie v júni a diskutovali sme na tému Otec na plný plyn (ako zapojiť otcov do rodičovstva). V júli a auguste majú diskusie pauzu a pokračuje sa v septembri témou Rodič v pestrofarebnom svete vzťahov (o rôznorodosti a tolerancii).

Počas víkendu 14. a 15. júna sa na Kramároch konal tréning laktačných poradkýň. Zorganizovala ho ÚMC v spolupráci s OZ Mamila a UNICEF. Pre vyše 30 žien, medzi nimi sme mali aj naše 2 zástupkyne. V prvej časti tréningu sa dozvedeli nielen teoretické, ale najmä praktické východiská pre poskytnutie poradenstva v dojčení. Lektorkami školenia boli skúsené odborníčky zastupujúce UNICEF a OZ Mamila. Odbornou garantkou podujatia bola MUDr. Viera Haľamová. Naše maminy tak majú možnosť prísť sa poradiť s dvoma vyškolenými poradkyňami v dojčení.

K sviatku otcov sme pripravovali opekačku a grilovačku von v prírode. Pre nepriazeň počasia sa však táto akcia neuskutočnila. Oslavu našim otcom pripravíme v náhradnom termíne.

Koncom júna sme sa rozlúčili s Hugom a Mášou z hudobného kurzu „Malí muzikanti“. Spoluprácu zo Základnou umeleckou školou plánujeme aj po letných prázdninách. A taktiež na jeseň pripravujeme kurz orientálneho tanca pre všetky maminy a ženy každého veku.

Pred nami sú dva mesiace prázdnin a dovoleniek. Pre nízku návštevnosť počas leta bude naše centrum otvorené len 2 týždne v júli a 2 týždne v auguste.

*Denisa Dulová
IMC Klúčik Slovenská Ľupča
foto: Alena Kmeťová*

Chránime prírodu

 CHRÁNENÉ KRAJINNÉ
OBLASTI SLOVENSKA

Slovensko je z hľadiska rozvoja cestovného ruchu veľmi perspektívnym územím, disponuje vysokým prírodným potenciálom a bohatým prírodným dedičstvom. Na Slovensku je vyhlásených 14 Chránených krajinných oblastí (CHKO), ktoré si postupne predstavíme v našom novom seriáli článkov. Podľa zákona č. 543/2002 Z.z., o ochrane prírody a krajiny, § 18 je chránená krajinná oblasť rozsiahlejším územím, spravidla s výmerou nad 1000 ha, s rozptýlenými ekosystémami, významnými pre zachovanie biologickej rozmanitosti a ekologickej stability, s charakteristickým vzhľadom krajiny alebo so špecifickými formami historického osídlenia. Na území CHKO platí 2. stupeň ochrany vymedzený §13 spomínaného zákona. Prvou CHKO Slovenska bola CHKO Slovenský raj, vyhlásená 21. augusta 1964 a v roku 1988 bola zmenená na Národný park Slovenský raj.

Najzaujímavejšie a najkrajšie časti sú však chránené, ale Chránené krajinné oblasti neplnia len funkciu ochrannú, ale čím ďalej tým viac sú

navštevované za účelom poznávania, rekreácie, športu, oddychu a relaxu. V území je potrebná vybavenosť – infraštruktúra cestovného ruchu: parkovacie plochy, ubytovanie, stravovanie, v zime vleky a lanovky, upravené zjazdovky, cyklotrasy, náučné a turistické chodníky. Dochádza tu k stretom záujmov ochrany prírody a cestovného ruchu, pretože v chránených územiach je stavebná činnosť podľa stupňa ochrany vylúčená alebo obmedzená.

Práve preto je veľmi dôležité citlivo pristupovať k rozhodnutiam o ďalšom využití chránených území, aby aj ďalšie generácie mali možnosť spríjemňovať si svoj voľný čas pobytom v tak nádhernej prírode, ktorú Slovenská republika nepochybne má. V nasledujúcich číslach postupne predstavíme naše Chránené krajinné oblasti, oboznámime vás s ich jedinečnosťou, prírodným bohatstvom a možnosťami, ktoré nám ponúkajú v oblasti cestovného ruchu.

PREHĽAD CHKO

CHKO	rok vyhlásenia
Biele Karpaty	1979
Cerová vrchovina	1989
Dunajské Luhy	1998
Horná Orava	1979
Kysuce	1984
Latorica	1990
Malé Karpaty	1976
Poľana	1981
Ponitrie	1985
Strážovské vrchy	1989
Štiavnické vrchy	1979
Vihorlat	1973
Východné Karpaty	1977
Záhorie	1988

správy z regiónov

Regionálne
združenie
obcí
Hornád

MIKROREGIÓN HORNÁD – BLÍZKA VZDIALENÁ KRAJINA

V posledný júnový víkend prebehla vrcholná akcia sedemnástich obcí z okresu Košice - okolie: Dni Regionálneho združenia obcí Hornád. Prvýkrát sa prezentovalo aj rómske etnikum - skupina AXELA zo Ždane.

V nedeľu popoludní sa predstavili spevácke skupiny Odvážne ženy ako Odvážne mažoretky z Vyšnej Myšle, s humorným repertoárom vystúpila aj Mandelinka z Košickej Polianky. Ukázala sa i dychová hudba Valaliky, ženská spevácka skupina z maďarskej Hulloházy, ba i víťaz Majstrovstiev Európy 2005 v kickboxe, kategória hudobné formy Jozef Cehlár z Geče. V prírodnom amfiteátri obce Skároš zahrála aj obľúbená skupina z Trsteného pri Hornáde ŠČAMBA. Zvláštnosťou je, že všetky kultúrne telesá sú z obcí mikroregiónu, ale stali sa známymi aj v iných častiach Slovenska. Spolu ich možno vidieť len počas spomínaného podujatia.

Športuchtiví si môžu zvoliť výlet na bicykli. Po 20 kilometrovej trase „Hornád“ sa z Krásnej nad Hornádom popri jazierku s labuťami Štrkovňa v Kokšov – Bakši, cez magické miesto Koscelek medzi Vyšnou a Nižnou Myšľou

s teplým prameňom a obnovenými základmi románskeho kostola, možno dostať až k stredovekému hradu v Skároši. Pre peších je určený Náučný chodník Abov. Po námahe si možno oddýchnuť aj v Komunitnom parku v Ždani, či v tieni javorovej aleje v Košickej Polianke. O niekoľko mesiacov by im už mala slúžiť nová cyklomapa, ktorú Regionálne združenie obcí Hornád pripravuje s Communication House a Vojenským kartografickým ústavom v Harmanci.

Prierez slávnosti prinesie začiatkom júla obnovený regionálny štvrtročník Abovský hlásnik, ktorý dostáva každá domácnosť v mikroregióne od obecných úradov.

Do Regionálneho združenia obcí Hornád patria: Belža, Čaňa, Geča, Gyňov, Haniska, Kokšov – Bakša, Košická Polianka, Nižná Hutka, Nižná Myšľa, Seňa, Skároš, Sokolany, Trstené pri Hornáde, Valaliky, Vyšná Hutka, Vyšná Myšľa a Ždaňa.

Kontakt:*Ing. Ján Kokarda,*predseda Regionálneho združenia obcí Hornád,
starosta obce Ždaňa,

tel. 0903 910 140, 055/698 00 21,

e - mail: obec.zdana@mail.t-com.sk

www.regionhornad.sk*Mgr. Katarína Šimková,*

redaktorka, Communication House,

tel. 0911 192 830, 055/623 00 70,

e - mail: ksimkova@communicationhouse.sk

www.communicationhouse.sk*Katarína Šimková*

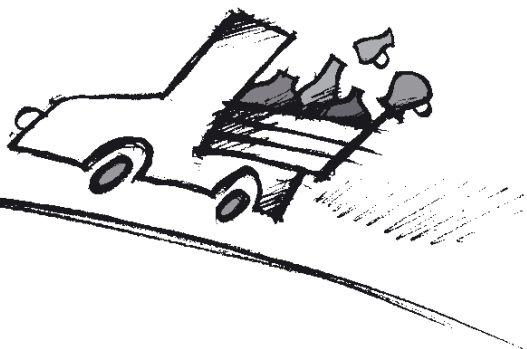
ľudová tvorivosť

ULIČKA ĽUDOVÝCH REMESIEL V PRIEVIDZI

V máji, ako každý rok, sa v rámci Prievidských mestských dní konala aj „Ulička ľudových remesiel“, na ktorej sa predstavilo viac ako 70 ľudových remeselníkov z celého Slovenska. Boli tu zastúpení tak remeselníci z miest, ale aj dedín a boli vyberaní z tých najlepších. Výber bol ťažký, lebo bol obmedzený počtom stánkov, ktoré mesto zapožičiava zdarma na túto akciu.

Ako jedna z remeselníčok musím poďakovať Mestskému úradu a Mestskému kultúrnemu stredisku za túto akciu, lebo o účastníkov bolo dobre postarané, mali zdarma kryté stánky, jedno teplé jedlo, prinesené až do stánku a malý príspevok na občerstvenie, kavičku a sladkosti. Pripravené bolo aj prijatie u primátora mesta, na ktorom bol krátky kultúrny program, pohostenie tradičnou prievidskou bôbovou kašou s pagáčikom a pohárikom vína, zápis do kroniky mesta a podpisy prijatých remeselníkov. Každý remeselník dostal propagačný materiál a jeden bôb pre šťastie, lebo Prievidžanov prezývajú „bôbarmi“. Možno by bolo do budúcnosti dobré pouvažovať ešte o parkovaní áut a bezplatnom vstupe vozidiel privážajúcich tovar k stánkom. Vysoko hodnotím toto podujatie, bodaj by to tak bolo všade. Som hrdá na to, že naše mesto si ľudových remeselníkov váži a vytvára im stále lepšie podmienky.

Ludmila Bátorová - krasličiarica

ĽUDIA, KTORÍ NÁM OSTANÚ V SRDCIACH

Michal ŠERBAN Pravenec

Dnes Vám chceme predstaviť pána Michala Šerbana, ľudového umelca, výrobcu vahanov, korýt, varešiek, lyžičiek, ktorý bol posledným výrobcom týchto úžitkových výrobkov na Hornej Nitre. Bol vyučeným tesárom ale učarovalo mu ručné dlabanie do dreva. Pri svojej práci sedel na tzv. dedkovej stoličici a väčšinou z topoľového dreva pomocou motykovej sekerky a obojručného noža dlabal z dreva vahanu, korytá, tak potrebné pri dedinských zakáľáčkach. Nebránil sa ani vyrezávaniu varešiek a lyžíc. Pre svojich známych plietol aj z nešúpaného prútia košíky. Patril k tým Rómom, ktorých mali radi všetci známi. Bol to obyčajný človek, ktorý svoje umenie predvádzal na remeselníckych jarmokoch ale aj na folklórnych slávnostiach a tvorivých dielňach pre deti. Aj jeho vnukovi učarovalo ľudové remeslo, ale ten sa venuje hlavne kováčstvu a nožiarstvu. Na tradičnom podujatí „Ulička ľudových remesiel“ v Prievidzi, v máji t.r. sme mu venovali tichú spomienku, lebo už nebol medzi nami a nesmierne nám chýbal.

Priatelia, do tejto rubriky určite patria aj ľudia, ktorí už nie sú medzi nami ale zanechali v nás hlbokú stopu. Môžu to byť remeselníci, ľudia, ktorí pracovali pre komunitné centrá, rozvíjali vidiecky cestovný ruch a dnes nám chýbajú. Preto chcem poprosiť všetkých čitateľov, ktorí takýchto ľudí poznali aby o nich napísali a tak pomohli uchovať trvalú spomienku na nich.

Ludmila Bátorová - krasličiarica

regionálny vidiecky parlament

BB VIPA PO NOVOM

Výročná členská schôdza OZ BB VIPA sa konala dňa 5. júna 2008 v rázovitej vidieckej obci Očová. Jedným z hlavných bodov programu bolo nájsť postavenie OZ BB VIPA ako fungujúcej organizácie na pomoc vidieku BB kraja v nových podmienkach a novými spôsobmi. OZ BB VIPA od svojho vzniku v r. 2003 zaznamenalo mnoho úspechov v oblastiach pomoci vidieku. Pomohla iniciatívam a obciam vidieka BB kraja v rôznych oblastiach, ako napríklad v/vo:

- informovanosti o aktuálnych programoch pomoci a zaujímavých podujatiach pre vzdelávanie a zvyšovanie kvalifikácie a schopností vidieckych lídrov a aktérov rozvoja vidieka,
- vytváraní komunikačnej platformy pre výmenu názorov a skúseností a v komunikácii,
- presadzovaní potrieb vidieka v národných dokumentoch, legislatíve a lobbingu až k národnej úrovni (VIPA SK, vláda SR a iné),
- sprostredkovaní spolupráce na projektoch mikroregiónov a obcí s regionálnymi a nadregionálnymi partnermi vidieka,
- pomoci v regionálnom a miestnom rozvoji (odborné poradenstvo a iné),
- propagácii vidieka BB kraja v regióne aj mimo neho,
- príprave vidieka na prístup LEADER.

Po 5 rokoch činnosti nastal čas prehodnotenia všetkých vnútorných a vonkajších vplyvov, ktoré priniesla doba (nové obdobie a podpora,

nová spoločenská situácia, nové skúsenosti a príležitosti, nové potreby, partneri a nové myšlienky). Keďže aj OZ BB VIPA chce pružne reagovať na nové zmeny a má záujem pracovať lepšie a efektívnejšie, je otvorená prijať svoju „novú tvár“ tak, ako to zafinovali účastníci stretnutia v Očovej.

Prítomní sa dohodli na jednoznačných záveroch s tým, že BB VIPA by mala ďalej pracovať prednostne pre svoju členskú základňu a to hlavne:

- pokračovať v informovanosti o aktualitách a to aj na vlastnej web stránke,
- spolupracovať aktívne s územím, ktoré prejaví záujem,
- radíť a pomáhať na požiadanie aj iným subjektom,
- pokračovať vo vzdelávaní a zvyšovaní schopností vidieka a budovať profesionálne kapacity (hlavne v programe LEADER v BB kraji),
- pomáhať vidieku propagovať jeho úspechy v regióne aj mimo neho (web, médiá, tlač, TV),
- spájať ľudí vidieka kraja, budovať miestne povedomie a pomáhať v komunikácii a spolupráci,
- spracovávať a sprístupniť informačnú databázu o vidieku BB kraja (zručnosti a schopnosti členov, úspechy a iné),
- sprostredkovať pomoc pri príprave projektov rozvoja (hlavne EÚ podpora),
- v projektoch využívať prednostne kapacity členov BB VIPA.

Činnosť a aktivity OZ BB VIPA sú naďalej organizované po 4 vidieckych regiónoch (VR) – Horný Hron, Tekov-Hont, Novohrad a Gemer-Malohont.

Prácu vo vidieckych regiónoch organizujú a koordinujú Impulzné centrá rozvoja vidieka (ICRV) zriadené BB VIPA v spolupráci s mikroregiónmi a komunikačnými a informačnými centrami v danom vidieckom regióne.

Členská schôdza zvolila sedemčlennú regionálnu radu a dvojčlennú revíziu komisiu.

Hlavné priority plánu činnosti na rok 2008, vychádzajúceho z návrhu Akčného plánu rozvoja vidieka BBSK, sú:

- ▶ pripraviť sa na manažovanie regionálnej pobočky národnej siete rozvoja vidieka (NSRV),
- ▶ budovať kapacity pre prístup Leader v Banskobystrickom kraji,
- ▶ zvyšovať informovanosť cieľových skupín Programu rozvoja vidieka SR,
- ▶ presadzovať potreby a záujmy vidieka BB kraja,
- ▶ posilňovať inštitucionálne kapacity BB VIPA

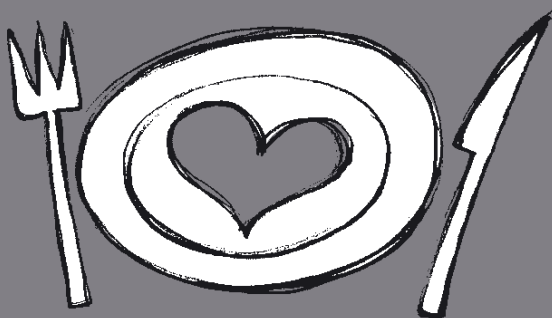
Martina Pavlovkinová

V rámci Agrokomplexu v Nitre v pavilóne „K“

23. 8. 2008 - od 13.30 hod.

prednášky na tému:

Biopotraviny a regionálne výrobky na stole našich domácností

Od 15.30 hod.

Vidiecky parlament na Slovensku usporadúva:

„Priateľské stretnutie pri vidieckom stole“

(prezentácia regionálnych výrobkov spojená s ochutnávkou)

SEMINÁR O PRÍRODNOM A KULTÚRNOM DEDIČSTVE REGIÓNU ABOV

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, usporiadala seminár „Prírodné bohatstvo a kultúrne dedičstvo regiónu ABOV“, ktorý sa konal v dňoch 24.-25. júna 2008 v zasadačke Magistrátu mesta Košice.

Cieľom seminára bola propagácia a popularizácia programu ochrany prírodného bohatstva a kultúrneho dedičstva a ich účelného a účinného využitia v programoch rozvoja slovenského vidieka a obnovy obcí. Obsahovo boli príspevky zamerané na problematiku histórie, kultúrnych tradícií, predstavenie významných osobností, poznatky približujúce tradičné hospodárenie, remeselníctvo, odievanie, ľudové liečiteľstvo, významné stavebné a prírodné objekty ako aj námety a návrhy na rozvoj daného regiónu. Príspevky, ktoré na seminári odzneli budú uverejnené v účelovom zborníku, ktorý vydá Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre. Za Vidiecky parlament bude v zborníku príspevok L. Hudáka „Využitie prírodného bohatstva a kultúrneho dedičstva pre rozvoj regiónu“, ktorý ukazuje prírodné bohatstvo a kultúrne dedičstvo, ako ideálne aktíva, ktoré bez toho, aby sa opotrebovávali alebo zastarávali, môžu do regiónu prinášať značné finančné i nefinančné výnosy pričom úroveň dosiahnutých efektov závisí od úrovne manažmentu a od zapojenia všetkých partnerov a širokej verejnosti do ich využívania. V príspevku sú uvedené zásady a príklady manažmentu a propagácie a ponuka Vidieckeho parlamentu na prenos skúseností, poradenstvo a odporúčanie účinných metód pre prax.

Na seminári predniesla predsedníčka OZ VIPA SK M. Behanovská prezentáciu, v ktorej predstavila poslanie Vidieckeho parlamentu – presadzovať zvyšovanie kvality života na vidieku a podporovať vidiecke iniciatívy pri riadení vidieckeho rozvoja, stručne spomenula históriu VIPA, jeho orgány a aktivity - advokačné, propagačné, vzdelávacie, medzinárodné, ako aj podporu cestovnému ruchu, ľudovým remeslám a ochrane životného prostredia

Ladislav Hudák

obnova dediny

OBNOVA DEDINY A STAROSTLIVOSTĚ O VIDIECKU KRAJINU

Tento odborný slovensko-český seminár bol realizovaný v rámci Implementácie Európskeho dohovoru o krajine a propagácie Programu obnovy dediny.

SAŽP v Banskej Bystrici zorganizovala tento seminár pre starostov a aj členov hodnotiacej komisie v Súťaži dedina roka. Program bol veľmi bohatý a a nenudili sme sa ani chvíľu. Navštívili sme obec Tupesy – prehliadka Múzea keramiky, obec Modrá- venoval sa nám starosta obce Miroslav Kovářík. Ukázal nám svoju dedinu, porozprával o aktivitách a prístupe LEADER, ktoré v dedine robia. Je nereálne to všetko opísať, to

treba vidieť a zažiť. Večer sme sa boli na organovom koncerte v Bazilike na Velehrade. Po koncerte prednášky a prezentácie. Všetci sme sa predstavili a aj svoje aktivity a prácu ktorú robíme.

Ráno návšteva obce Buchlovice- mikroregionálna spolupráca venoval sa nám manažér mikroregionu Martin Konig. Po obede odchod do Tvarožné Lhoty- využitie krajiny vo vzťahu k cestovnému ruchu. Ďalej návšteva Strážnice- Baťov kanál- plavba loďou. Posledný deň obec Blatnička- aktivity obce, krajinné koncepcie, projekt výroby krojov.

Všetci sme napísali vyhodnotenie tejto cesty podľa zadania agentúry. Ja predstavím odpovede účastníkov na otázku .

Čo podľa Vás vytvára hodnotu a kvalitu vidieckej krajiny a sídla? – akú úlohu samosprávy vidíte v možnosti skvalitňovania jej cieľového stavu, aké sú zmeny, resp. odlišnosti v prístupoch k riešeniu ochrany, manažmentu a plánovania krajiny v ČR a SR?

- ▶ ľudia, spolupráca a manažment samosprávy, Česi sú cieľavedomejší a väčší lokálpatrioti,
- ▶ samospráva môže veľmi veľa urobiť. Česi sú ďaleko pred nami. Prístup starostov k aktivitám je u nás ešte slabý,
- ▶ hlavne to, čo je na tom mieste domáce, nie je umelé a cudzie zvyky,
- ▶ kvalitné rozvojové projekty, zodpovední funkcionári a verejnosť, finančné zdroje a ich účelové využitie,

obnova dediny

- čím skôr vytvoriť podmienky na ubytovanie a kvalitu služieb,
- absentuje širšie riešenie v rámci VÚC pre malé obce,
- úloha samosprávy závisí od jednotlivcov (starosta, aktivisti, projekt, manažéri),
- odlišnosti v ČR a SR – pravdepodobne lepšie finančné nástroje v ČR, väčší konzervativizmus v SR,
- ČR je ďaleko pred SR v podpore aktivít v obciach: kvalita krajiny a sídla je vo vzájomnej symbióze prírodného a urbárneho prostredia,
- úroveň rešpektovania prírodných, kultúrnych a historických daností a špecifik vidieckej krajiny,
- samospráva by mala dokázať svojimi skutkami a svojou autoritou vzbudiť u ľudí záujem a ochotu spolupracovať pri jej skvalitnení,
- odlišnosti sú zrejme v prístupe kompetentných k vidieku. V ČR dokázali odčlenením mladých obcí od ZMOS-u vytvoriť vplyv na legislatívu.

- Majú už rozbehnutý LEADER a bohatšie skúsenosti s pôsobením MAS,
- ďalej je treba zdola pôsobiť na najvyšších predstaviteľov, aby venovali väčšiu pozornosť vidieku,
- ČR získala viac prostriedkov na rozvoj obce, máme ľudí, máme schopnosti, máme úžasnú krajinu - chýbajú fin. prostriedky a ich dostupnosť, zahmlené financovanie bez koncepcie rozvoja,
- hodnotu podľa mňa vytvárajú tradície a história,
- orientácia a prehľad v eurofondoch a grantoch,

- ľudský potenciál, prístup, vzdelanie mládeže, spolupráca, chuť v súlade s finančnými možnosťami a schopnosťou zástupcov štátu, starostov a obyvateľov,
- samospráva má veľa podnetov na Slovensku. Pozitívne hodnotím aj snahu jednotlivých agentúr ŽP a Vidieckeho parlamentu. Problém vidím v tom, že obce nemajú financie na rozvojové programy a menšie obce nemajú veľa šancí získať peniaze z eurofondov,
- výzvy sú zverejnené len vtedy, keď vytipované organizácie majú pripravené projekty. Peniaze rozhodujú vo všetkom,
- jednoduchosť, integrita, autenticita, tradícia, tvorba a práca s krajinou v súlade s jej možnosťami.

Toto všetko napísali účastníci tejto zaujímavej cesty k našim susedom

Mária Behanovská

vidiecka turistika

**Náš seriál:
SLOVENSKÉ
HRADY**

Na Slovensku sa nachádza viac ako 120 hradov a zámkov. Niektoré sú opravené a sú v nich celoročne sprístupnené múzeá, no z väčšiny z nich sú už iba ruiny. Mnohé sú viac zachované, po niektorých zostávajú už iba posledné stopy ich existencie. Možno povedať, že drvivá väčšina slovenských hradov sa nachádza vo vidieckom priestore. Sú vďačným cieľom jednodenných výletov i viacdenného putovania.

K zaujímavým hradným objektom patria tzv. orlie hniezda. Na Slovensku je ich niekoľko. Jedná sa o malé hrady situované v exponovanom skalnom teréne. V severnom cípe Súľovských skál k nim patrí Hričovský hrad. Hrad je i súčasťou nového tematického produktu cestovného ruchu – „Hradnej cesty“ (www.hradnacesta.sk).

HRAD HRIČOV

Hrad Hričov bol postavený krátko po tatárskom vpáde a patrí k najstarším hradom na Slovensku. Jedným z prvých majiteľov boli Balašovci. Hrad im však čoskoro uzurpoval

mocný Matúš Čák Trenčiansky – pán Váhu a Tatier. Späť sa im vrátil až po jeho smrti. V držbe pro honore ho mal i Stibor zo Stiboríc. Krátko patril i husitom, späť ho dobyl Blažej Maďar – veliteľ Čierneho pluku Mateja Korvína. Na hrade pôsobili i lúpežní rytieri Podmanickí. K posledným majiteľom patrili Turzovci. František Turzo chcel Hričovský hrad zveľadiť, ale prestavby Lietavy a Bytčianskeho zámku ho natoľko finančne vyčerpali, že z úmyslu zišlo.

Centrum panstva presunul do Bytče a tým bol osud hradu spečatený. Syn Juraj sa o hrad už nestaral a tak dielo skazy dokončili Bočkajovi hajdúsi, ktorí slabo chránený hrad vyrabovali, vypálili a zdemolovali. Odvtedy je v ruinách.

A tak sa po 400 rokoch jeden z najstarších hradov na Považí pomaly začal meniť na malebnú ruinu.

Pred hradom stojí skala náramne pripomínajúca mnícha. Podľa legendy bol hradný pán František Turzo veľmi krutý. Na Hričov sa prezieravo priženil k bohatej vdove. Hradnú pani čoskoro uvrhol do temnice a mučil hladom. Jej bolestivé nočné vzdychy začul pustovný mních a tak začal na hrad chodiť a zaujímal sa o hradnú pani. Tá však čoskoro zomrela a Turzo dal zabiť i mnícha, aby sa zbavil nepohodlného svedka. Aké však bolo jeho prekvapenie, keď sa na druhý deň pred hradom zjavila skala s podobou mŕtveho mnícha. Hoci ju dal rozbiť na ďalší deň tam bola znova a znova a stojí tam dodnes. Ako memento hrozného zločinu...

Na hrad sa možno dostať peším výstupom po červenej turistickej značke z Hričovského Podhradia za pol hodinku.

Dobovú rekonštrukcia Hričovského hradu z čias jeho najväčšej slávy, vrátane skaly mnícha, si možno pozrieť v Parku miniatúr v obci Podolie (www.matusovo-kralovstvo.sk). Park je otvorený v júli a auguste denne okrem pondelka od 9 - 17 hod.

Juraj Hlatký
Foto: autor

Cenník inzercie v časopise Náš vidiek

☛ 1/4 strana
500,- Sk

☛ 1/2 strana
1.000,- Sk

☛ celá strana
1.500,- Sk

Pre členov OZ VIPA SK
zľava vo výške 25 %

správy z regiónov

MAS V NITRIANSKOM REGIÓNE

Budovanie kapacít pre prístup LEADER v Nitrianskom samosprávnom kraji v roku 2008 intenzívne pokračuje prostredníctvom realizácie aktuálneho projektu pod názvom „Vytváranie Miestnych akčných skupín - II. etapa vo vybraných 6 mikroregiónoch“.

Stimulovanie lokálneho vývoja smerom zdola – nahor a príprava mikroregiónov s cieľom rozšíriť intervencie podľa lokálnych potrieb nadväzuje na úspešnú realizáciu I. etapy v Nitrianskom kraji v roku 2007. Komplexné odborné a metodické vedenie projektu zabezpečuje Občianske združenie Nitriansky Viediecky parlament, ktorý dodal základný expertný tím, zložený zo šiestich externých expertov a jedného metodického koordinátora, ktorí zabezpečujú projekt v teréne vybraných mikroregiónov. Zároveň zapojil do projektu manažérov občianskych združení, ktorí pracujú ako lokálne spojky v uvedených mikroregiónoch.

Budovanie verejno-súkromných partnerstiev a vypracovanie integrovaných stratégií rozvoja sa realizuje v týchto územiach:

- ▶ Dolnohronské regionálne združenie – okres Levice
- ▶ Združenie Dolný Žitný ostrov – okres Komárno
- ▶ Traditional Club OZ Topoľčianky, okres Zlaté Moravce
- ▶ Združenie obcí a miest Hontiansko Poipelského regiónu, okres Levice
- ▶ Mikroregión okolo CEDRONU, okres Nitra
- ▶ OZ Mikroregión Radošinka, okres Nitra

Základným atribútom je spracovať kvalitné výstupy tak, aby vybrané územia z Nitrianskeho kraja, mali možnosť zapojiť sa do vyhlásenej výzvy Ministerstva pôdohospodárstva SR na predkladanie Integrovaných stratégií rozvoja územia z Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 pre opatrenie 4.1 Implementácia Integrovaných stratégií rozvoja územia a opatrenie 4.3 Chod Miestnej akčnej skupiny.

Ing. Barbora Gerhátová
Občianske združenie
Nitriansky Viediecky parlament

SKVELÝ DEŇ DETÍ NA VIDIEKU

Neveľká obec Podtureň na Liptove pripravila miestnym deťom i malým návštevníkom veľké a skvelé popoludnie na počesť ich sviatku – Dňa detí. Futbalové ihrisko sa zmenilo na labyrint plný hier, kde súťažili a hrali sa deti od tých najmenších po najväčšie. Za svoju snahu dostali bohaté sladké odmeny.

Okrem hier deti čakali iné veľké prekvapenia. Skutočné policajné autá rôznych typov sa naplnili detvákmi a za zvuku húkačiek ich povozili po futbalovom ihrisku. Pochlapili sa aj hasiči, ktorí umožnili obhliadku ich vozidla, zahúkali a pripravili šantenie v záplave peny. Deti sa tiež mohli povozit' na konskom záprahu, či na skutočných jazdeckých koníkoch.

Pri pohľade na toľko atrakcií žiarili oči nielen deťom, ale aj dospelým. Veľkí sa vrátili späť do detstva a tiež sa túžili stať požiarnikmi, či policajtami. Vynahradili si to aspoň tým, že si dali dobrého gulášu, pivka, či cukrovej vaty. A naozaj ako deti sa tešili, keď vyhrali cenu v tombole, ktorá sa konala na záver. V mene všetkých detí, aj „veľkých detí“ ďakujeme za pekné popoludnie.

Linda Pončáková, VIPA ZA

Ľudová tvorivosť

HUCULSKÁ PARÁDA

Viete čo je Huculská paráda? Je to, vlastne, bolo to, milé podujatie, ktoré sa konalo 28. 6. 2008 v Horehronskej dedinke Sihľa. Usporiadala ho Ekologická nezávislá organizácia založená na záchranu chovu huculských koní na Slovensku, ktorá sídli v Lome nad Rimavicou. Hlavní organizátori p. Milan Gonda, štatutárny zástupca Slovenského hucul klubu a chovatelia koní tohto plemena a p. Jaroslav Babic, konateľ spoločnosti EU projekty s.r.o, chovatelia koní Ing. Silvia Letková, Ján Bariak, Martin Hahn, a mnohí ďalší sa rozhodli už po druhý krát zorganizovať pre deti a dospelých zaujímavý vikendový deň.

Viac o usporiadateľských organizáciách môžete nájsť na www.hucul.sk a www.euprojekty.sk.

Návštevníkom boli predvedené rôzne plemená koní, hlasovalo sa o najkrajšieho koníka a v rôznych súťažiach koníky predvedli svoje schopnosti. Pre deti bol pripravený „detský svet“, mohli si zdarma opekať špekáčky, jazdiť na koníkoch a strieľať z lukov. Organizátori pripravili vystúpenia detských folklórnych súborov, prezentáciu poľnohospodárskych strojov, áut značky Kia a iných terénnych vozidiel. Vyhrávala country skupina a svoje umenie predvádzali sokoliari a ľudoví umelci.

Organizátori zabezpečili stánky pre remeselníkov, ktorí však mali trochu výhrady k ich odľahlému umiestneniu, odkiaľ nemohli vidieť súťaže a mali aj menej návštevníkov. Možno sa treba do budúcnosti nad týmto umiestnením zamyslieť. Hoci usporiadatelia dobre dbali o hygienu a dostatočné zabezpečenie sociálnych zariadení, remeselníkov prekvapila neústretnosť až arogancia pracovníčky Obecného úradu, ktorú požiadali o radu. Mám pocit, že na Slovensku ešte často, miesto toho aby sme si pomáhali, kazíme svojim správaním pohodu a narušujeme zásady pohostinnosti.

Pohoda však zvíťazila. Prekrásny deň v lone úžasnej prírody Horehronia, kontakt človeka so zvieratami, a najmä osobné zoznámenie s organizátormi zanechali v srdci silný dojem aj pocit spolupatričnosti, keď som si uvedomila, že aj oni milujú svoju prácu ako ja. Vďaka im za krásny deň. Všetkým odporúčam takéto stretnutia.

Ludmila Bátorová - krasličiarica

ZAHRANIČNÁ SKÚSENOSŤ

Už tretíkrát som mala možnosť byť účastníčkou Medzinárodného kultúrneho festivalu Galicija v Poľskej Przemysli a súčasne aj vedúcou štvorčlennej skupiny remeselníkov. Organizuje ju Poľská agentúra, ktorá hradí aj náklady na ubytovanie, stravu, cestovné náklady a dopravu.

Prvý rok sme boli nadšení, neuveriteľná organizácia, starostlivosť, žiadne problémy a pyšne sme rozprávali ako to Poliaci vedia a mali by sme sa od nich učiť. Minulý rok sme mali problémy s ubytovaním, ktoré sa však na mieste vyriešili k spokojnosti a bola sľúbená aj náprava do budúcnosti.

V tomto roku, nielen že nedošlo k náprave ale zažili sme šok. Ubytovanie sa síce dalo prežiť, ale namiesto stánkov nám dali len stoly, nad ktoré sme museli dať len veľké dáždniky. Zabezpečené stravovanie nefungovalo, meškalo, museli sme donekonečna telefonovať, dobre, že sme mali zásoby z domu. Už sme neboli na námestí, ale v priestoroch záhrady, síce krásneho zámočku, ale bez ľudí pre ktorých sme mali robiť ukážky. Takúto nedôstojnú organizáciu z Poľskej strany sme neočakávali. Zhodli sme sa, že budúci rok túto akciu asi neobsadíme.

Možno táto skúsenosť bola dobrá, aby sme si uvedomili, ako ľahko sa stráca dobré meno. Keď príde zahraničný hosť, treba sa starať, aby bol spokojný, najmä ak ide o hosťa, ktorého sme si sami pozvali.

Ludmila Bátorová – krasličiarica

domáce projekty**VZDELÁVACÍ PLENÉR PRE NEPROFESIONÁLNYCH VÝTVARNÍKOV**

DUK – Detvianska Umelecká Kolónia a jej výtvarník Julio Ciglan z Detvy zorganizovali v priestoroch Turistickej ubytovne Kostolná v dňoch 15. - 21. júna 2008 už štvrtý ročník vzdelávacieho plenéra pre neprofesionálnych výtvarníkov. Plenéra sa zúčastnilo 26 výtvarníkov z celého Slovenska, ktorí pod vedením skúsenej lektorky PaedDr. Kataríny Lucinkiewiczovej, PhD. z Katedry výtvarnej výchovy Univerzity Mateja Bela z Banskej Bystrice, pracovali celý týždeň v kraji pod Kaľamárkou a vytvorili celý rad pozoruhodných výtvarných diel.

Za sa DUK zúčastnili členovia, ktorí už tradične na tomto mieste tvoria a radi sa sem vracajú. Boli to hlavne aktívni členovia DUK ako Julio Ciglan, Valeria Szepeová, Lýdia Dejlová, Ľubo Šalát, Jozef Baus a ďalší. Popri nich sa tu prezentovali noví umelci, z ktorých aj viacerí prejavili záujem vstúpiť do občianskeho združenia DUK.

Práve rôznorodosť účastníkov plenéra, ktorí tvorili rôznymi štýlmi a technikami sa prejavila v hĺbke ich tvorivej invencie a v kráse a veľkoleposti ich predstáv o kráse podpoľania. Na záver tohto plenéra sa uskutočnila z vytvorených diel výstava, ktorej vernisáže sa zúčastnila aj široká verejnosť a viacerí miestni podnikatelia.

Najkrajším darom účastníkov plenéra bolo vyjadrenie ich spokojnosti, čo vyjadrili hlavne slovami: páčilo sa nám tu všetko, výborná strava a obsluha, vynikajúca lektorka, organizácia a dostatok materiálu bez problémov, príjemní ľudia a ochota, veľmi príjemná atmosféra, výborný kolektív účastníkov, prekrásny a úžasný kraj.

Ostáva len dúfať, že s takýmito pocitmi budú odchádzať aj účastníci ďalších akcií DUK, ktoré sa pre tento rok ešte len pripravujú. Budú to medzinárodné maliarske sympóziom pre profesionálov Kaľamárka 2008 a koncoročný plenér Látky 2008.

Ing. Jaroslav Macek – DUK

Vidiecka líderka**AKO HĽADAŤ VIDIECKU LÍDERKU?**

Na nasledujúcej strane prinášame výzvu na prihlásenie žien z vášho okolia do súťaže Vidiecka žena - líderka roka 2008. Tlačivo prihlášky je možné stiahnuť stiahnuť na www.vipa.sk, prípadne vyžiadať si zaslanie jej elektronickej podoby z kancelárie OZ VIPA SK na adrese vipa@vipa.sk.

V prihláške je potrebné uviesť údaje o osobe, ktorá zasiela prihlášku a to v členení meno a priezvisko, adresa, telefón, príp. e-mailová adresa a vzťah k osobe, ktorú nominujem do súťaže (rodina, sestra, kolega...).

Rovnako tak sa uvádzajú údaje o žene, ktorú nominujem do súťaže a to v členení meno a priezvisko, adresa, telefón, príp. e-mailová adresa, vek, počet detí, povolanie a záľuby. Veľmi dôležité je pritom uviesť prečo túto osobu navrhujem do súťaže, za aké konkrétne aktivity, v čom a ako sa angažuje, čím sa zaoberá, aké úspechy dosiahla. Vybrať je treba hlavne tie najpodstatnejšie, ktoré sú jedinečné, a výnimočné je treba ich dostatočne odôvodniť (ako napríklad dosah na miestnu komunitu a pod. a to všetko v rozsahu max. jednej strany.

Kategórie, v rámci ktorých môžete nominovať:

- žena – aktivistka: pôsobiaca v 3. sektore (miestna organizácia, združenie, klub)
- žena – politička: pôsobiaca v miestnej politike (starostka, členka miestneho zastupiteľstva)
- žena - podnikateľka na vidieku

Nominovaná môže byť žena, ktorá pôsobí a žije na vidieku, svoj voľný čas venuje aktivitám v rôznych oblastiach verejného života – v obci, časti obce, mikroregióne a je uznávanou osobnosťou – „líderkou“

A ako poznáte líderku? :

- chce byť užitočná nielen svojej rodine, ale aj svojim spoluobčanom
- svoj nepokoj mení na veci prospešné okoliu
- aktivizuje ľudí okolo seba a spolu robia verejno-prospešné aktivity
- je magnetom – majákom – ťahúňom pre ďalšie nespokojné povahy
- prináša nové veci – postupy – myšlienky
- s jej pomocou sa život komunity mení k lepšiemu
- jej aktivita posúva komunitu dopredu

Mária Behanovská

Vidiecky parlament na Slovensku,
Agroinštitút v Nitre
v spolupráci s
Občianskym združením „Nádej v Uňatíne“

vyhlasujú súťaž VIDIECKA ŽENA – LÍDERKA ROKA 2008

Nominovaná môže byť žena, ktorá:

- pôsobí a žije na vidieku
- svoj voľný čas venuje aktivitám v rôznych oblastiach verejného života vo svojej komunite – obci, časti obce, mikroregióne
- je uznávanou osobnosťou – „líderkou“

Kategórie, v rámci ktorých môžete nominovať:

- žena – aktivistka: pôsobiaca v 3. sektore (miestna organizácia, združenie, klub)
- žena – politička: pôsobiaca v miestnej politike (starostka, členka miestneho zastupiteľstva)
- žena - podnikateľka- podniká na vidieku

Svoje tipy – nominácie zasielajte do 30. 9. 2008 na adresu:

OZ VIPA SK Kapitulská 13
974 00 Banská Bystrica
tel.048/4152022,
e-mail: vipa@vipa.sk,
mbehanovska@stonline.sk

Vidiecka žena roka bude oficiálne vyhlásená v rámci osláv Svetového dňa vidieckej ženy

HĽADÁ SA LOGO SÚŤAŽE

svoje námety posielajte do 30. 9. 2008 na adresu VIPA SK

Vami zaslané logá vyhodnotí komisia a víťaza odmení.

Prihláška do súťaže Vidiecka žena- líderka roka 2008

Údaje o žene, ktorú nominujem do súťaže

Meno a priezvisko:

Adresa:

Telefón/ e-mail:

Kategória nominácie:

- žena – aktivistka
 žena – politička
 žena – podnikateľka – pôsobiaca na vidieku

Vek:

Počet detí:

Povolanie:

Záľuby:

Prečo ju navrhujem (uvedte KONKRÉTNE aktivity, v čom a ako sa angažuje, čím sa zaoberá, aké úspechy dosiahla). Vyberte len tie najpodstatnejšie, ktoré sú z Vášho pohľadu jedinečné, výnimočné a odôvodnite /napríklad: dosah na miestnu komunitu..... v rozsahu max. jednej strany /

Údaje o osobe, ktorá zasiela prihlášku

Meno a priezvisko:

Adresa:

Telefón/ e-mail:

Vzťah k osobe, ktorú nominujem do súťaže (rodina, sestra, kolega...):

Priatelia, nikto z nás nemôže očakávať, že vedenia našich VÚC, vláda alebo orgány Európskej únie uhádnu potreby a požiadavky slovenského vidieka a že automaticky, bez našej aktívnej účasti, vyriešia všetky problémy vidieckeho rozvoja.

Mali by sme sa opäť stretnúť, podiskutovať a sformulovať naše predstavy o budúcom rozvoji a o kvalitnom živote na vidieku.

Prijmite preto naše pozvanie na **V. zasadnutie Fóra Vidieckeho parlamentu, ktoré sa bude konať v Šamoríne, v dňoch 17.-18. októbra 2008.**

Svojou účasťou, podporou a nápadmi prispějete k formulovaniu politiky Vidieckeho parlamentu na najbližšie dva roky a posilíte jeho schopnosť túto politiku presadzovať. Diskusia bude prebiehať v súlade s mottom tohtoročného zasadnutia „Partnerstvo na vidieku“ v štyroch pracovných skupinách, zameraných na tieto tematické okruhy:

- Podnikanie na vidieku
- Vidiecky cestovný ruch
- Životné prostredie
- Rovnosť príležitostí

Podrobnosti budú postupne zverejňované na stránke www.vipa.sk.

Na vašu účasť sa teší OZ Vidiecky parlament na Slovensku
a jeho predsedníčka
Mária Behanovská

bodka na záver

„Čím vyššie vyjdeš, tým ďalej dovidíš“

ľudová múdrosť

**VIDIECKY
PARLAMENT
NA SLOVENSKU**

Kontakt:

Kapitulská 13
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 20 22
e-mail: vipa@vipa.sk
www.vipa.sk

VOKA

VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY

Kontakt:

Nám. Š. Moyzesa 4
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 16 91
fax: 048/415 16 93
e-mail: voka@voka.sk

**náš
vidiek**

Vydavateľ: OZ VIPA a OZ VOKA

Vychádza pre vnútornú potrebu organizácií

Náklad: 1000 ks

Uzavierka nasledujúceho čísla: 30. 10. 2008

Redakcia: Ing. Ladislav Hudák, Ing. Jozef Šimeček

Grafika a sadzba: Ing. arch. Pavol Borodovčák

Tlačiareň: Róbert Jurových – NIKARA, Krupina

Neprešlo jazykovou úpravou.